

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

DE WARE OORZAAK VAN HET MODERNE DIRIGISME

Rede uitgesproken door Prof. F. COLLIN op 29 juni ll. voor het Algemeen Vlaams Hoogstudentenverbond

Dirigisme is een slagwoord. Het wordt te pas en te onpas gebruikt bij de beoordeling van onze moderne economische orde.

Het is ook een scheldwoord. Wil men iemand de mond toesnoeren bij een discussie, dan slingert men hem « *dirigist* » naar het hoofd. Dat is afdoende zoals « *metaphysiek* » in de loop van de XIXe eeuw. Woorden die in zo ruime mate worden gebruikt en misbruikt, hebben doorgaans een zeer vage, en soms verschillende betekenis.

Het is dan ook wenselijk dat wij vooraf verklaren wat wij verstaan onder het woord « *dirigisme* ».

Ik zal niet beweren dat dit de enige noch de beste verklaring is; zij is echter noodzakelijk ten einde misverstand te vermijden en onze gedachtengang duidelijker te maken.

Dirigisme is een begrip dat hoofdzakelijk betrekking heeft op de economische orde. Doch niet uitsluitend. Want eenmaal dat de overheidsorganen ingrijpen in de productie en in de verdeling der goederen, zijn zij ook genoodzaakt zich te mengen in een aantal handelingen die slechts op bijkomstige wijze een economisch aspect vertonen, bijv. : de reizen naar het buitenland.

Dirigisme is geen stelsel, zoals het economisch liberalisme of het marxisme.

Het is veel meer een tendens, een vooringenomenheid, een wijze van denken of redeneren.

Men kan het beter aanvoelen dan omschrijven en daarom is elke bepaling gebrekkig.

Dirigisme is in hoofdzaak de onwrikbare overtuiging dat wat de ambtenaar beslist juist is, omdat hij wordt beschouwd als de exponent van het algemeen belang. Wie dirigistisch is aangelegd, zal elke moeilijkheid willen oplossen door het opleggen van een voorafgaande machtiging van een of ander administratief orgaan.

Het stelsel der vergunningen is naar onze mening het merkteken van het dirigisme; het is nochtans niet het enige.

Alle dirigisme vermenigvuldigt de verbodsbepalingen. Men begint met een aantal handelingen of verzuimen te verbieden; eerst dan kan de ambtenaar overgaan tot het toestaan van afwijkingen van dit verbod, tot het geven van vergunningen. Daarom juist

heeft elke vorm van dirigisme een grote beperking van de individuele vrijheid tot gevolg.

Ten slotte is het dirigisme gekenmerkt door een kankerachtige uitgroei van de « *paperasserie* ». Er is mij in het Nederlands geen woord bekend dat zo schilderachtig is als de Franse uitdrukking en dat zo juist het fenomeen weergeeft dat wij allen dagelijks beleven, en min of meer lijdelijk ondergaan.

Ik bedoel : het eindeloze invullen van gedrukte formulieren. Dit ontzettende papierverbruik is voorzeker een opvallend verschijnsel, dat iedereen tegen de borst stuit.

Het invullen van formulieren heeft een dubbel doel.

In de eerste plaats het verzamelen van de gegevens die noodzakelijk worden geacht om de richtlijnen uit te werken volgens dewelke de ondergeschikte overheidsorganen de nodige vergunningen zullen afleveren.

In de tweede plaats aan de ondergeschikte organen de nodige inlichtingen verschaffen die hen zullen toelaten de uitgewerkte richtlijnen na te leven.

Want dat is juist kenmerkend voor alle dirigisme dat het voorrecht om leiding te geven aan een zeer gesloten kring van het centraal bestuur wordt voorbehouden.

De ondergeschikte ambtenaar, de dictator in klein formaat, moet zich strikt gedragen naar de instructies die hij van hogerhand ontvangt, en waarvan hij de bedoelingen niet altijd juist vat.

Omdat zij dikwijls blind is en onredelijk, zal deze tirannie des te ondraaglijker zijn.

Het is mijn overtuiging dat dirigisme, zoals het door mij zojuist omschreven werd, weinig verdedigers zal vinden.

Hoogstens zullen enkelen onder ons, zij die zich als ambtenaren rechtstreeks geïnteresseerd gevoelen, verontschuldigen vinden in de uitzonderlijke moeilijkheden waarmee men na de oorlog te kampen had, en in het gebrek aan ervaring op gebied van economische planning of geleide economie.

Doch ook zij zullen moeten toegeven dat zij dikwijls gemord hebben, om geen sterker woord te gebruiken, wanneer zij moesten wachten op een administratieve beslissing.

Doch de grote meerderheid van mijn toehoorders

zullen met mij instemmen wanneer ik zeg dat de administratieve voorgedij van al onze gedragingen, een der factoren is die, in onze moderne maatschappij, het leven vergalt.

De ouderen onder ons denken met ontroering en heimwee terug aan de jaren vóór 1914 toen iedereen vrij kon reizen zonder pas, zijn geld vrij kon meenemen en uitgeven en aan niemand uitleg noch verantwoording schuldig was.

Voor de jongeren onder ons is deze vrijheid niet meer denkbaar, zij lijkt op bandeloosheid, op gebrek aan organisatie.

Een terugkeer tot die vrijheid wordt ook door velen als niet wenselijk geacht. Het economisch liberalisme is trouwens dood en begraven. Het is hoogstens nog een spook dat af en toe uit de hoek wordt gehaald om de ontevreden af te schrikken en tot zwijgen te brengen.

Doch het is niet meer dan een spook, want niemand, zelfs niet de meest verstokte reactionair, zou het aandurven te beweren dat de Staat bij het economische gebeuren lijdelijk moet toezien en dat hij niet mag en niet moet ingrijpen wanneer de vrije werking der economische krachten, onrechtvaardige en onhoudbare toestanden in het leven roept.

Het is echter verkeerd elk ingrijpen van de overheid als dirigisme te bestempelen.

Dirigisme en geleide economie zijn niet synoniem, alhoewel beide begrippen verwant zijn.

Voorzeker, de meeste vormen van dirigisme vinden hun oorsprong in de pogingen van de overheid om de productie en de verdeling van de goederen volgens zekere richtlijnen te laten geschieden.

Het is echter mogelijk het economische leven sterk te beïnvloeden zonder daarom beroep te doen op het arsenaal van formuleren, verbodsbepalingen en vergunningen, dat wij met de naam van dirigisme hebben bestempeld.

Veel kan hier worden bereikt door andere middelen, zoals taxatie, creditrestrictie of -expansie, wijziging van de discontovoet, enz.

Het is eveneens onbillijk dirigisme te beschouwen als een gevolg of een kenmerk van bepaalde economische en sociale leerstellingen.

In de pers wordt vaak en op zeer lichtzinnige wijze beweerd dat het socialisme onvermijdelijk dirigistisch is. Dit is onjuist. Men kan zich zeer goed een uiterst radicaal socialistisch programma indenken, waarbij geen dirigistische middelen worden aangewend.

Aan de andere kant is het dirigisme een plaag die men ook en in ruime mate aantreft in landen waarvan de leiding zeker niet in socialistische handen is.

Onder Hitler heeft Duitsland de meest verbazende dirigistische uitpattingen gekend, en in Franco-Spanje is het al niet veel beter gesteld.

Wij laten de volksrepublieken buiten beschouwing, doch ook de regimes met sterke rechtse neigingen zijn van dirigisme niet vrij te pleiten.

Dirigisme is een plaag die wij aantreffen in alle gewesten en in alle tijden.

Doch tijdens de laatste jaren schijnt dit euvel een bijzondere uitbreiding te hebben genomen.

Het is een algemeen verschijnsel. Zelfs in de V.S.A. is het kwaad diep ingeworteld. Ook daar is de «pape-rasserie» the biggest in the world.

Is er een bijzondere reden daartoe?

Bestaat er een modern dirigisme, dat in nieuwe toestanden zijn oorsprong vindt? Deze vraag moet, mijnsinziens, bevestigend beantwoord worden.

Het is mijn opzet U aan te tonen waarop deze overtuiging gegrondvest is.

Het dirigisme zoals wij het heden ten dage kennen, is een recent verschijnsel. Op het eerste gezicht zou men geneigd zijn te denken dat het zijn oorsprong vindt in de geweldige economische ontwrichting die de tweede wereldoorlog heeft medegebracht.

Het valt niet te ontkennen dat deze ramp mede heeft bijgedragen tot de abnormale uitbreiding van het overheidsingrijpen. Zij is echter noch de eerste noch de voornaamste oorzaak van dit verschijnsel.

Inderdaad ook de eerste wereldoorlog heeft een grondige ontreddeering van het economisch leven veroorzaakt. Doch hij gaf veel minder dan de tweede aanleiding tot dirigistische uitpattingen.

Hier aantonen hoe grondig het verschil geweest is op dit gebied tussen de twee oorlogsperiodes zou ons al te ver leiden.

Kenschetsend is het nochtans dat het overheidsingrijpen tijdens de eerste wereldoorlog veel meer als een noodzakelijk kwaad werd aangezien, terwijl het thans in sommige kringen sterk wordt aangeprezen. Bovendien is het opvallend hoe snel men na het sluiten van de vrede in 1919 is teruggekeerd naar een regime van vrijheid en van afschaffing van de materiële contrôles.

Daarentegen zien wij dat zeven jaar na het einde van de vijandelikheden in Europa, de wisselcontrôles bijna overal zijn gehandhaafd en dat in Engeland zelfs de rantsoenering niet geheel is opgeheven.

Dat de economische ontreddeering na de tweede wereldoorlog veel groter was dan na de eerste, wil ik niet betwisten.

Doch op zichzelf is dit geen afdoende verklaring van het moderne dirigisme.

Want naarmate het herstel vordert, dat de productie de vooroorlogse evenaart en zelfs ruim overtreft, zou het moeten mogelijk zijn de materiële contrôles op te heffen en een vrij ruilverkeer toe te laten.

Indien dit niet het geval is, indien wij nog steeds geplaagd worden door allerlei restricties en administratieve voorgedij, dan is dit in hoofdzaak omdat de wereld in het algemeen nog geen wel geordend geldstelsel bezit.

Op dit gebied heeft het herstel nog geen voldoende vorderingen gemaakt en, naar mijn mening, omdat men voor dit herstel niet de nodige offers heeft willen brengen, omdat vele politieke leiders dit monetair herstel niet als een eerste noodzaak hebben willen aanzien.

De oorlogsfinanciering heeft tijdens de laatste vijftig jaar steeds aanleiding gegeven tot overdreven muntcreatie.

Het uitgeven van bankbiljetten is een gemakkelijk middel om de oorlogsuitgaven te dekken. Wanneer het er op aankomt de oorlog te winnen, is het verklaarbaar dat men daartoe zijn toevlucht neemt.

Vóór 1914 waren de biljetten een vordering op het goud van de Emissiebank. De toonder mocht zich te allen tijde aanbieden en omruiling in goudstukken vragen.

Tijdens de eerste oorlog werd deze onwisselbaarheid opgeheven.

Doch onmiddellijk na de eerste wereldoorlog heeft men overal getracht deze omwisselbaarheid zo spoedig mogelijk terug in te voeren, in de eerste plaats voor de internationale betalingen tussen de emissiebanken, en nadien ook in zekere mate voor het publiek.

Om dit doel te bereiken, was men genoodzaakt de goudwaarde van de munteenheid aanzienlijk te verminderen.

Men wilde vooral aan de munt een voldoende goud-

dekking verzekeren. Terzelfdertijd bracht men de officiële waarde van de munteenheid meer in verhouding tot haar werkelijke koopkracht.

* * *

Na de tweede wereldoorlog waren de toestanden geheel verschillend.

Geen enkele regering streefde er naar terug te keren tot de vrije omwisselbaarheid in goud zoals deze bestond vóór 1914.

De convertibiliteit van de munten onderling, vooral de inwisselbaarheid in dollars, werd niet eens in het onmiddellijk bereik van de Europese landen geacht. Zelfs in de V. S. A. is de dollar niet meer inwisselbaar tegen goud, en de Amerikaanse regering heeft dit minder dan ooit mogelijk gemaakt door de goudprijs sedert 1933 ongewijzigd te houden, terwijl de prijzen van de andere goederen ruim verdubbelden.

Het hoofddoel dat werd nagestreefd was de stabiliteit van de koopkracht der munt, ten minste in het binnenland.

Voorzeker, door de akkoorden van Bretton Woods, werd een vaste goudpariteit contractueel ingevoerd. Doch niemand dacht er aan deze pariteit te staven door de omwisselbaarheid in goud te verzekeren.

Zulks ware trouwens zeer moeilijk te verwezenlijken, daar de goudvoorraden in vele landen reeds ontoereikend bleken te zijn om de normale schommelingen in het betalingsverkeer op te vangen.

Aan de andere kant hadden de monetaire theorieën inmiddels zeer sterk geëvolueerd.

In 1931 had Engeland de gouden standaard verlaten en de waarde van het Pond Sterling vrij laten schommelen op de internationale deviezenmarkten. Vele landen hadden het voorbeeld van Engeland gevolgd en de waarde van hun nationale munt bepaald naar deze van het £.

Deze zeer gewichtige beslissing was het gevolg van de zware economische crisis van 1930, die in alle landen, naast grote verliezen, ook een uitgebreide werkloosheid tot gevolg had.

De vrees dat ook na de tweede wereldoorlog dergelijke toestanden zouden kunnen weerkeren, heeft geheel de monetaire politiek van de laatste jaren beheerst.

Sedert die jaren is het hoofddoel van de economische politiek van alle landen de volledige tewerkstelling.

Om dit te bereiken moest de vraag naar goederen gestimuleerd worden door het verstrekken van goedkoop krediet.

Dit krediet zou, indien het niet anders kon, verleend worden door muntcreatie, hetzij door het drukken van biljetten, hetzij door kredietexpansie bij de commerciële banken.

Dat het krediet een machtige factor is om een kwijnende economie weer op gang te brengen, is trouwens uit de ervaring herhaaldelijk gebleken.

Dank zij goedkoop krediet, heeft Engeland vóór alle andere landen de opleving van zijn nijverheid weten te bewerkstelligen na de zware depressie van de dertiger jaren.

Ook in Duitsland heeft Schacht tijdens de eerste jaren van het Hitlerregime wonderen verricht. Dank zij een ruime kredietverschaffing, kon een zeer aanzienlijke werkloosheid in korte tijd opgeslorpt worden. Niets heeft wellicht meer bijgedragen tot het initiale succes van het Nazi-regime bij de Duitse bevolking.

Ook in andere landen werd de kredietverlening met succes aangewend om de conjuncturele werkloosheid te bestrijden.

Het is dan ook geen wonder dat na de tweede wereldoorlog een sterke neiging bestond om de moeilijke problemen van het weder op gang brengen van de zwaar geschokte economieën op te lossen door een zeer ruime kredietverstrekking.

En allerlei vraagstukken eisten een dringende oplossing. De oorlogsschade, vooral deze geleden door de industrie, diende zo snel mogelijk hersteld.

De tijdens de oorlog opgebruikte stocks moesten zo spoedig mogelijk weder worden samengesteld.

Daarenboven slopten de openbare werken in sommige landen enorme bedragen op.

De uitrusting van de nijverheid, zeer verouderd tijdens de oorlogsjaren, moest worden hernieuwd, om het hoofd te kunnen bieden aan de concurrentie op de wereldmarkten.

Nieuwe nijverheden dienden opgericht, ten einde de steeds groeiende arbeidersbevolking aan het werk te stellen.

Doch voor dit alles is er veel geld nodig.

De uitgaven voor investeringen gaan immer in stijgende lijn.

Vele ondernemingen hadden niet het nodige liquide kapitaal om al deze uitgaven te bekostigen.

Vandaar een uitzonderlijke vraag naar krediet, een vraag die op zichzelf beschouwd uiterst redelijk was en in de mate van het mogelijke moest bevredigd worden.

Doch daar juist lag de knoop.

Hoeveel krediet konden en mochten de banken, en vooral de emissiebanken verlenen?

Dit was de vraag die de monetaire overheden in alle landen hadden op te lossen.

En deze monetaire overheden waren meestal geneigd deze kredietvraag zeer gunstig te bejegenen.

In de eerste plaats, het doel waarvoor het krediet werd gevraagd, was zeer lofwaardig.

Er was een grote achterstallige vraag naar goederen van alle aard. Al wat kon bijdragen om de productie te verhogen moest, het koste wat het wil, worden bevorderd.

De regeringen waren aan de andere kant sterk onder de indruk van de mirakelen die door het krediet tijdens de jaren van depressie waren verwezenlijkt.

En ten slotte er bestond geen enkele vaste, algemeen aanvaarde regel, die bepaalde hoever men straffeloos kon gaan op de weg van de kredietverlening.

Zolang het geld omwisselbaar was in goud, moesten zekere regelen van voorzichtigheid streng in acht worden genomen.

Werden deze door een privaatbank overschreden, dan kwam haar liquiditeit in het gedrang.

Ging de centrale bank te ver, dan zag zij haar goud afvloeien naar het buitenland.

Vandaar de empirische regelen die door de wet aan de emissie-instituten waren opgelegd, nl. de proportionele dekking van de circulatie in goud, of het absoluut emissieplafond.

Onder de druk der omstandigheden werden al deze regelen van voorzichtigheid meer en meer overtreden of totaal opgeheven.

En zo kwam het dat de overheden in vele landen het krediet in immer ruimere mate gingen toewijzen.

De ervaring heeft aangetoond dat een ruime kredietverlening, gestaafd door een politiek van goedkoop geld slechts in wel bepaalde omstandigheden aanwendbaar is, zonder het prijsmechanisme te ontwrichten.

De nadelige gevolgen zouden niet lang op zich laten wachten.

In onze moderne wereld is krediet de grondslag van de muntcirculatie.

Elke kredietverlening die niet geschiedt met gespaard vermogen, veroorzaakt meer geldomloop.

En gezien de grote behoeften, zal dit geld zich onmiddellijk omzetten in een vraag naar goederen.

Indien de vraag het aanbod overtreft, zullen de prijzen stijgen; de lonen zullen onvermijdelijk volgen.

De prijsstijging is dus, behoudens uitzonderlijke gevallen zoals de paniek na de gebeurtenissen in Korea, een zekere aanduiding dat er te veel geld in omloop is, m.a.w. dat er te veel krediet verleend werd.

De eenvoudige en logische oplossing is in dit geval de vermindering van de geldomloop, dus de beperking van het krediet.

Daartoe wilde men in vele gevallen niet overgaan.

Niet de gevolgde politiek zag men als foutief aan. De prijsstijging was een niet gerechtvaardigde reactie.

Prof. Rueff zegde het zeer raak :

« Au fond ce que vous détestez dans la mobilité des prix, c'est le processus qui ramène le pouvoir d'achat global des rémunérations, quelqu'en soit la valeur nominale, à la valeur globale des richesses à acheter, et qui, par là, empêche toute politique sociale, si haute qu'en soit l'inspiration, de donner ce qui n'existe pas. »

Doch dit wilde men niet inzien en men volhardde in de boosheid.

Vóór de oorlog reeds hebben de Duitsers aan de kredietinflatie geen einde willen maken; zij hebben naar andere heilmiddelen gezocht.

Na de oorlog heeft men het hen op vele plaatsen nagedaan.

In stede van de kwaal met de wortel uit te roeien, trachtte men de uitwendige verschijnselen er van te onderdrukken.

En zo ontstaan een aantal verbodsbepalingen.

De prijzen worden geblokkeerd; de lonen eveneens.

Doch het economische leven duldt zulke verstarring niet. De prijzen en lonen dienen aan de omstandigheden aangepast.

In hoeverre is zulks toegelaten? De ambtenaren zullen er over beslissen.

Indien de prijzen laag gehouden worden en indien er te veel geld in omloop is, dan zal in het land meer en meer worden verbruikt. Er wordt minder uitgevoerd. Bovendien zal de onbevredigde vraag zich tot het buitenland richten, zodat meer en meer wordt ingevoerd, te meer daar de willekeurig vastgestelde wisselkoersen dikwijls de waarde van de munt overschatten.

Dit brengt een onevenwichtige betalingsbalans mede. Er ontstaat een tekort aan buitenlandse deviezen, aan sterke deviezen. Men moet de invoer beperken wil men niet insolvent worden. Wie zal beslissen wat mag ingevoerd worden en door wie? De ambtenaren.

Indien men het geld in het land zelf niet kan uitgeven, dan kan men ten minste op reis gaan naar het buitenland. Dat brengt verlies aan deviezen mede. Noodzakelijke reizen voor gewettigde doeleinden dienen echter toegelaten.

De ambtenaren zullen beslissen wie op reis mag gaan en hoeveel geld hij mag medenemen.

En zo gaat het immer verder. Eenmaal dat men deze weg opgaat is er geen einde. Het is een ware kettingreactie, die immer doorloopt tot het absurde.

* * *

Dit alles ware nog niet zo erg, indien de gevolgen van dergelijke fouten beperkt bleven tot het land dat zich daaraan heeft schuldig gemaakt,

Doch de crisis in een land brengt onvermijdelijk de naburige landen die met het schuldige land handel drijven, in het gedrang.

De onderlinge economische afhankelijkheid van alle Europese Staten, ik zou haast durven zeggen van heel de beschaafde wereld, wordt met de dag groter. Niet alleen is de ruil van grondstoffen en goederen een gebiedende noodzakelijkheid, ook de internationale betalingsakkoorden hebben de nationale economieën meer en meer verstrengeld.

Geen enkel land kan onverschillig blijven indien een der handelspartners een onverantwoordelijke kredietpolitiek voert die zijn solvabiliteit in het gedrang brengt.

Tijdens de laatste jaren heeft België dit helaas al te dikwijls aan den lijve ondervonden.

Onze monetaire overheden hebben sedert de bevrijding ononderbroken een zeer realistische politiek gevoerd. Onze munt is een sterke munt geworden.

Indien wij, samen met onze burens, nog steeds met een overgroot getal vrijheidsbeperkingen geplaagd zitten, dan is zulks in hoofdzaak te wijten aan de tekortkomingen van anderen.

De internationale verdragen verplichten ons samen met de andere Europese landen een gemeenschappelijke handelspolitiek te voeren en deze wordt bepaald door de mogelijkheden van de zwakste partner.

Een merklijke verbetering kan slechts intreden zohast alle verbonden staten, of ten minste de voornaamste onder hen, een gezonde kredietpolitiek voeren.

Zolang Engeland en Frankrijk aan deze plicht te kort schieten, is er ook voor ons geen verdere vooruitgang mogelijk.

En hier komen wij tot de kern van het vraagstuk. Elk land wil souverain zijn eigen muntpolitiek bepalen.

Muntslag is het voorrecht van de Koning.

Omgezet in moderne verhoudingen betekent zulks dat elke staat de omvang van zijn muntomloop, en meteen de omvang van de kredietverlening wil bepalen.

Op het eerste gezicht lijkt dit zeer redelijk. Niemand zal geredelijk zijn lot met dat van anderen verbinden, indien het niet volstrekt vereist is.

Het argument houdt echter geen steek.

Inderdaad, toen alleen metaal geld in omloop was, bepaalde de Vorst niet de omvang van het krediet.

Zijn beeldenaar was alleen een verzekering van het gewicht en van de zuiverheid van het muntstuk.

De omvang van de circulatie werd niet door de Vorst bepaald, doch door de productie van edel metaal.

En toen het bankgeld het metaalgeld kwam aanvullen, werd de fiduciaire circulatie begrensd door de verplichting om te allen tijde het biljet in goud of zilver om te ruilen.

Daaraan kon de Vorst niet veel veranderen.

Nu is de band tussen goud en geld veelal verbroken of tot een minimum herleid. De omvang van de circulatie is gelijk aan de mate waarin krediet wordt verleend, niet alleen krediet aan de particulieren, doch ook krediet aan de Staat.

Geleidelijk, zonder dat het is opgevallen, zijn wij gekomen in een toestand waarin de kredietnemer eigenmachtig beslist over de omvang van het krediet dat hem zal gegeven worden.

Die toestand is even absurd als deze waarin de cliënt van een bank zelf zou beslissen hoeveel krediet hij moet krijgen !

De regeringen staan weliswaar onder de controle van het Parlement, ook wat betreft de kredietpolitiek. Doch iedereen weet wat die controle betekent, en dat

onze moderne parlementen nooit de uitgaven besnoeien, doch immer verhogen.

Een dergelijke wanverhouding moet tot misbruiken leiden. Niet alleen omdat elke onbegrensde macht een onoverwinbare bekoring inhoudt, doch vooral omdat niets gemakkelijker is voor een Staat in geldnood, dan zichzelf kredieten te doen toekennen.

De ervaring der laatste jaren is daarvan het duidelijkste bewijs. In België zijn wij aan dit gevaar ontkomen omdat het krediet aan de Staat contractueel beperkt is, en dat de Gouverneur der Nationale Bank geen enkele overschrijding geduld heeft. Doch elders is het heel anders geweest. En van die uitpattingen dragen ook wij de gevolgen.

* * *

Het is hoog tijd dat de mogelijkheid om geld en krediet te scheppen aan de Nationale Regeringen ontnomen worde. Het toezicht op en de leiding van het geldwezen dient toevertrouwd aan een internationaal gezag, dat voldoende onafhankelijkheid bezit om aan de onverantwoorde eisen van de nationale regeringen het hoofd te bieden.

Dit gezag zal er moeten voor zorgen dat de waarde van het geld stabiel wordt gehouden en dat zij niet in het gedrang komt door kredieten die economisch niet gerechtvaardigd zijn.

Alleen dan is er kans dat wij opnieuw eenmaal zullen verlost raken van het dirigisme, van de administratieve tirannie waarover wij ons zo bitter beklagen.

* * *

De vraag die ik behandeld heb, heeft een technisch karakter, ik betwist het niet.

Zij heeft niettemin voor U allen een uitzonderlijk praktisch belang.

Ik heb gepoogd U dit belang aan te tonen in eenvoudige termen, opdat ook de oningewijde mijn uiteenzetting gemakkelijk zou kunnen volgen.

Nog even zou ik de nadruk willen leggen op het feit dat uw welstand, uw geluk, uw bestaanszekerheid afhankelijk zijn van de oplossing die in de eerstkomende jaren aan dit vraagstuk zal gegeven worden.

Uw inkomen, uw salaris, uw ereloon is bepaald in munteenheden.

De overeenkomsten die gij sluit, de verbintenissen die gij aangaat, of die men tegenover U neemt, zijn alle uitgedrukt in geld.

Uw gespaard vermogen, uw levensverzekeringen,

een groot deel van uw beleggingen zijn in munt uitgedrukt.

U hebt allen een overwegend belang in het oprichten en het in stand houden van een gezond en stabiel monetair stelsel.

Gij zijt het aan Uzelf en aan uw naastbestaanden verschuldigd niet onverschillig te blijven tegenover een probleem waarvan de oplossing zulk een overwegende invloed kan uitoefenen op de toekomst van allen die U dierbaar zijn.

Ik heb trachten aan te tonen hoezeer de onaanname van ons huidig administratief bestel hun oorsprong vinden in monetaire onevenwichtigheden die meestal buiten onze grenzen bestaan.

Dit is echter slechts een facet van een uiterst belangrijk economisch verschijnsel.

Veel meer staat op het spel dan de persoonlijke vrijheid, dan het ongehinderd internationaal goederen- en personenverkeer, hoe belangrijk ook deze rechten mogen wezen.

Onze hele sociale structuur is gebouwd op het postulaat van een gezonde en stabiele munt. Gerechtigheid en distributieve rechtvaardigheid zijn ondenkbaar, indien men niet een vaste meter bezit waarmee de wederzijdse rechten en plichten kunnen worden gemeten en bepaald.

Wil men deze structuur gaaf houden, wil men onze beschaving voor ondergang behoeden, wil men een schonere toekomst voorbereiden, dan is het volstrekt noodzakelijk dat aan de oplossing van dit probleem absolute prioriteit wordt verleend.

Ik heb het voorrecht te spreken tot een uitgelezen intellectueel gezelschap, komend uit alle hoeken van het Vlaamse land, dat alle opinie's vertegenwoordigt.

Het lijkt mij ondenkbaar dat er onder U zijn die, bewust van wat er omgaat, de heersende monetaire ongeregeldeheden goedkeuren, waarbij alle betrokken partijen bedrogen moeten uitvallen.

Velen zijn echter onverschillig. Zij zien wellicht niet het verband tussen de monetaire aangelegenheden en de moeilijkheden van het dagelijkse leven.

Ik heb getracht U aan te tonen dat de miseries van het dirigisme geen andere oorzaak hebben. Dit is echter slechts één van de talrijke nadelige gevolgen van een onverantwoordelijke munt- en kredietpolitiek.

Mocht ik U daarbij hebben doen inzien hoe gewichtig het hele vraagstuk, en hoe rechtstreeks het belang is dat wij er allen bij hebben, dan zou ik mij zeer gelukkig achten. Want uw gezag en uw invloed in het Vlaamse land staan er borg voor dat uw overtuiging in brede kringen verspreid zal worden.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer — 2 Mei 1952.

Voorzitter : M. Bail.

Raadsheer-verslaggever : M. Smetryns.

Advocaat-generaal : M. Colard.

Advocaten : Mrs della Faille d'Huyse, Van Ryn en van Leynseele.

Vruchtgebruik. — Vruchtgebruik van al de goederen ener nalatenschap : algemeen legaat of legaat onder algemene titel. — Gevolgen t.a.v. de schulden van de nalatenschap.

Wanneer het legaat of de gift van het vruchtgebruik van al de goederen ener nalatenschap niet vermeld wordt onder de bij artikelen 1003 en 1010 van het Burgerlijk Wetboek bepaalde opsomming van algemene legaten of giften of legaten of giften onder algemene titel, moet worden aangenomen, dat het karakter van algemeen legaat of gift of legaat of gift onder algemene titel afhangt van de omvang der goederen waarop zij slaan en niet van de aard van het recht dat zij toekennen (volle eigendom, naakte eigendom of vruchtgebruik). De artikelen 610 en 612 B.W. maken immers uitdrukkelijk melding van de algemene vruchtgebruiker, de vruchtgebruiker onder algemene titel en de vruchtgebruiker onder bijzondere titel; uit de wordingsgeschiedenis van deze wetsbepalingen, die later dan de artikelen 1003 en 1010 werden opgesteld, blijkt, dat de wetgever voormelde terminologie heeft willen rechtvaardigen door de beschouwing, dat «het van wezenlijk belang is steeds het in de titel der schenkingen onder de levenden en testamenten gemaakte onderscheid tussen de drie soorten legaten, algemeen legaat, legaat onder algemene titel en bijzonder legaat te behouden».

De algemene vruchtgebruiker en de vruchtgebruiker onder algemene titel zijn — zo zij in die hoedanigheid alleen niet tot de vereffening van het kapitaal der schulden afhangende van de nalatenschap verbonden zijn — gehouden tot betaling der intresten van de schulden, terwijl een legataris of begiftigde onder bijzondere titel als dusdanig nooit kan verplicht zijn tot betaling van een gedeelte der schulden.

Wwe Verbeeck-Wagemans t/ N.V. Eerste
Nederlandsche Scheepsverband maatschappij,
Verbeeck en Cons.

Gelet op het bestreden arrest door het Hof van Beroep te Brussel de 10 Mei 1950 gewezen;

Over het eerste middel: schending van artikelen 610, 611, 612, 870, 871, 873, 874, 1003, 1010, 1101, 1119, 1122, 1134, 1165 van het Burgerlijk Wetboek; 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest verklaart dat de gift van het vruchtgebruik van al de goederen van een nalatenschap als een legaat van dergelijk vruchtgebruik dient beschouwd en dus als «algemene» of als «onder algemene titel» voorkomt, waaruit zou volgen dat de begiftigde van zulk een vruchtgebruik als een rechtverkrijgende van de overledene dient beschouwd en tot de betaling van de schulden van

zijn rechtsvoorganger, in kapitaal en interest, gehouden is;

dan wanneer de legataris of begiftigde van het vruchtgebruik van al de goederen van een nalatenschap, die noch de algemeenheid van de goederen van de nalatenschap, noch een aandeel in de goederen er van, noch al de roerende of al de onroerende goederen, noch een bepaald aandeel in al de roerende of in al de onroerende goederen van de nalatenschap verkrijgt als genietende van een beschikking onder bijzondere titel dient beschouwd en bijgevolg noch tot de betaling van de schulden der nalatenschap kan gehouden worden, noch als een algemene of onder algemene titel rechtverkrijgende van de overledene kan beschouwd worden;

Overwegende dat indien het legaat of de gift van het vruchtgebruik van al de goederen ener nalatenschap niet vermeld wordt onder de opsomming van de algemene legaten of giften of onder algemene titel gedane legaten of giften van artikelen 1003 en 1010 van het Burgerlijk Wetboek, er dient te worden aangenomen dat het karakter van algemeen of ten algemenen titel gedane legaat of gift afhangt van de omvang der goederen welke zij betreffen en niet van de aard van het recht hetwelk zij toekennen (volle eigendom, naakte eigendom of vruchtgebruik); dat immers de artikelen 610 tot 612 van hetzelfde wetboek uitdrukkelijk melding maken van de algemene vruchtgebruiker, de vruchtgebruiker onder een algemene titel en dat het blijkt uit de voorbereidende werkzaamheden betreffende die wetsbepalingen, welke later werden opgesteld dan artikelen 1003 en 1010, dat de wetgever gezegde terminologie heeft willen rechtvaardigen door de beschouwing dat «het is van wezenlijk belang immer het onderscheid tussen de drie soorten van legaten gemaakt in de titel der schenkingen onder de levenden en testamenten te behouden, te weten «het algemeen legaat, het legaat onder algemene titel en het bijzonder legaat»; dat overigens de algemene vruchtgebruiker en de vruchtgebruiker onder een algemene titel, indien zij niet, in die enkele hoedanigheid, verbonden zijn tot de vereffening van het kapitaal der schulden afhangende van de nalatenschap, gehouden zijn tot betaling der interesten van de schulden, dan wanneer een legataris of begiftigde onder bijzondere titel nooit als dusdanig kan verplicht zijn tot de betaling van een gedeelte der schulden;

Dat het middel in rechte faalt;

Over het tweede middel: schending van artikelen 612, 870, 871, 873, 1003, 1010, 1101, 1119, 1122, 1134, 1165 van het Burgerlijk Wetboek; 97 van de Grondwet, doordat het bestreden arrest, aannemend dat eiseres, begiftigde van het vruchtgebruik van al de goederen van de nalatenschap van haar man, een algemene of onder algemenen titel begiftigde is, en na vastgesteld te hebben «dat artikel 612 van het Burgerlijk Wetboek de mate bepaalt waarin de algemene vruchtgebruiker of de vruchtgebruiker onder algemene titel in de schulden moet bijdragen, namelijk door er de intresten van te dragen sedert het begin van zijn vruchtgebruik», eiseres nochtans tot betaling van de hoofdschuld tegenover eerste verweerder veroordeelt, om reden dat de door de erflater op 23 Januari 1941 gesloten overeenkomst «de solidariteit en onverdeelbaarheid zo tussen de ontleners als tussen hun erfenamen en rechtverkrijgenden» voorziet;

dan wanneer er een onbetwistbare tegenstrijdigheid bestaat te verklaren enerzijds dat eiseres, als recht-

verkrijgende die maar het vruchtgebruik ontvangt, slechts gehouden is in de schulden bij te dragen door betaling der interesten en, anderzijds haar te veroordelen tot betaling van de hoofdsom, in kapitaal; in gezegde hoedanigheid van rechtverkrijgende uit hoofde van het vruchtgebruik :

Overwegende dat indien het bestreden arrest, na vastgesteld te hebben dat krachtens artikel 612 van het Burgerlijk Wetboek de algemene vruchtgebruiker of de vruchtgebruiker onder algemene titel slechts gehouden is tot betaling van de interesten der schulden, aanlegster niettemin hoofdelijk met de tweede, derde, vierde en vijfde verweerder heeft veroordeeld tot betaling van het kapitaal der schuldvordering van eerste verweerder, het is op grond van een beding der overeenkomst van 23 Januari 1941, volgens hetwelk de rechtsvoorganger van aanlegster en de andere ontleners zich verbonden het contract « stipt uit te voeren met solidariteit en onverdeelbaarheid zo tussen hen als tussen hun erfgenamen en rechtverkrijgenden »; dat de beweerde tegenstrijdigheid niet bestaat;

Dat derhalve het middel feitelijke grondslag mist;

Over het derde middel: schending van artikelen 97 van de Grondwet; 609, 611, 612, 1101, 1119, 1122, 1134, 1165 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden arrest, na eiseres, samen met tweede, derde, vierde en vijfde verweerders, hoofdelijk tot betaling van 22.901 gulden, 16 cent, tegenover eerste verweerder veroordeeld te hebben « met deze beperking nochtans, wat beroepene Wagemans Maria betreft, dat deze verbintenis in haren hoofde slechts bestaat en zal mogen uitgevoerd worden « intra vires », weze ten belope van haar deel in de nalatenschap van haar echtgenoot », eiseres, onmiddellijk daarna, veroordeelt zonder enige beperking « beroepers Van den Wyngaert Emma en Craemers Jan te vrijwaren tegen al de bij tegenwoordig arrest tegen hen uitgesproken veroordelingen », dan wanneer deze beslissing buiten kijf tegenstrijdig is, de uitvoering van de veroordeling tot vrijwaring van een partij die, zonder beperking tot de gehele som veroordeeld was, zwaarder zijnde dan de beperkte hoofdveroordeling;

en dan wanneer eiseres, slechts als vruchtgebruikster gehouden zijnde, van dezelfde beperking moest genieten, wat de veroordeling tot vrijwaring aangaat, als voor de hoofdveroordeling;

Overwegende dat het bestreden arrest releveert dat de geïntimeerden rechtverkrijgenden van Verbeeck de tegen hen ingeroepen verplichting van vrijwaring niet betwisten;

Dat vermits die beschouwing welke niet betwist wordt door de voorziening, voldoende het dispositief aangaande de vrijwaring rechtvaardigt, het onderzoek van het middel zonder belang voorkomt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten en tot een vergoeding van 150 fr. jegens eerste verweerder, tot een vergoeding van 150 fr. jegens de verweerders Verbeeck en Mertens en tot een derde vergoeding van dergelijk bedrag jegens de echtgenoten Caremans-Vanden Wyngaert.

NOOT: Het bestreden arrest van het Hof van Beroep te Brussel d.d. 10 Mei 1950 verscheen in het Rechtskundig Weekblad 1950-1951, 19 met noot.

Verg. verder De Page t. VIII p. 1090 e.v.; Planiol, Traité élémentaire de droit civil, uitgave 1948, t. III, p. 673 e.v. Deze laatste auteur schrijft: « La reparti-

tion des legs en trois classes est faite par la loi d'après l'étendue des legs, c.a.d. d'après la quantité de choses sur lesquelles il porte et non d'après la nature du droit conféré au légataire ». (opus citatus p. 674 nr 2121). Zie ook Kluyskens, De Schenkingen en Testamenten, uitg. 1947, p. 327 en 328.

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 20 December 1951.

Voorzitter: M. Bail.

Raadsheer-Verslaggever: M. Smetryns.

Eerste Advocaat-Generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaat: Mr Hermans.

Onrechtmatige overheidsdaad. — Aansprakelijkheid van gemeente wegens de toestand van een weg. — Decreten van 14 December 1789 en 16/24 Augustus 1790.

Artikel 50, eerste en laatste alinea van het decreet van 14 December 1789 en artikel 3, 1° van titel XI der wet van 16/24 Augustus 1790 moeten in die zin worden uitgelegd, dat zij niet alleen aan de gemeente-overheid bevoegdheid toekennen, maar haar ook de verplichting opleggen om voor de veiligheid van het verkeer te zorgen. Deze verplichting geldt ook t.a.v. wegen op het grondgebied van een gemeente, die deel uitmaken van de openbare wegen van de Staat. Wanneer een openbare weg een diepe inzakking vertoont, waaraan de weggebruikers zich niet moeten verwachten, kan het niet treffen door de gemeente van gepaste maatregelen een onrechtmatige daad, overeenkomstig artikel 1832 B.W. opleveren.

De beoordeling van de wederzijdse aansprakelijkheid van partijen door de rechter over de feiten is in cassatie onaantastbaar.

Stad Geeraardsbergen t/ Maes, Du Brucq e.a.

Gelet op het bestreden arrest door het Hof van Beroep te Gent op 17 Juni 1950 gewezen;

Over het eerste middel: schending van de artikelen 50 van het decreet van 14 December 1789 betreffende het oprichten der municipaliteiten, 3 van Titel XI van het decreet van 16/24 Augustus 1790 op de rechterlijke inrichting, 1382, 1383 en 1384 van het Burgerlijk Wetboek, hierdoor dat het bestreden arrest beslist dat de stad Geraardsbergen een haar verantwoordelijkheid betreffende fout heeft begaan door, bij gebreke van de Staat, niet de nodige maatregelen te treffen om te beletten dat het slachtoffer niet zou vallen in de inzakking van een steenweg, waarover in het arrest verklaard wordt « dat zij tot de wegen van de Staat behoort, die met het onderhoud en de bewaking ervan belast is », om de reden dat bovenbedoelde artikelen der decreten van 1789 en 1790 ten haren laste een dergelijke verplichting in het leven roepen, terwijl bij gezegde artikelen slechts de politiemachten worden bepaald die aan de gemeenten horen en er hun allesszins het oordeel over de gepastheid, de aard en de uitgebreidheid der te treffen maatregelen wordt voorbehouden, en dat het niet aan de rechterlijke macht is zich in de plaats te stellen van de gemeente-overheden om de maatregelen te treffen die tot hun bevoegdheidsgebied horen en deze op te stellen tot verplichtingen die die overheden opgelegd worden; schending van artikel 97 der Grondwet, hierdoor dat men er zich in het bestreden arrest toe beperkt te beweren

dat de decreten van 1789 en 1790 aan eiseres tot verbreking de verplichting oplegden de maatregelen te treffen waarvan het niet-nemen haar wordt ten laste gelegd, zonder te antwoorden op de conclusie van eiseres tot verbreking, die, overeenkomstig de rechtspraak van het Hof, de redenen gaf waarom die decreten geen dergelijke verplichting in het leven roepen;

Over het eerste onderdeel :

Overwegende dat artikel 50, eerste en laatste alinea, van het decreet van 14 December 1789 en artikel 3, 1° van Titel XI der wet van 16/24 Augustus 1790 dienen te worden uitgelegd in die zin dat zij niet alleen aan de gemeente-overheid de bevoegdheid toekennen, maar hun tevens de verplichting opleggen om voor de zekerheid van het verkeer op straat te zorgen;

Dat immers alle bevoegdheden der openbare besturen met correlatieve verplichtingen gepaard gaan; dat bovendien de gezegde verplichting zich uitstrekt tot de delen der wegen behorende aan de Staat, welke het grondgebied van de gemeente doorsnijden;

Overwegende dat uit de vaststellingen van het bestreden arrest blijkt dat tengevolge van inzakkingen, welke zich erin voorgedaan hadden, de Guilleminlaan te Geeraardsbergen zich niet meer in de toestand bevond waarin de Staat, van wie de weg afhing, beslist had dat zij zich moest bevinden; dat niettegenstaande de inzakkingen de weg voor het publiek toegankelijk was gebleven en dat Omer Du Brucq, in de nacht van 21 April 1946, met zijn fiets gevallen is in een der inzakkingen, welke niet doelmatig afgesloten of kenbaar gemaakt was;

Overwegende dat het arrest er aan toevoegt, vermits de weggebruikers zich er niet moesten aan verwachten dat de Guilleminlaan plots een diepe inzakking zou vertonen, de stad Geeraardsbergen, bij verzuim van de Staat, verplicht was maatregelen te treffen om de veiligheid der weggebruikers te waarborgen en derhalve op de ene of andere wijze verhinderen moest dat een weggebruiker vallen kon in de inzakking waarin Omer Du Brucq is neergestort;

Overwegende dat bestreden arrest ook vaststelt dat de stad Geeraardsbergen geen maatregelen te dien einde heeft genomen;

Overwegende dat dit verzuim een ongeoorloofde handeling kan uitmaken, welke de verantwoordelijkheid der stad Geeraardsbergen op grond van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek met zich sleept; dat het Hof van Beroep dan ook te recht aanlegster gedeeltelijk aansprakelijk heeft gesteld voor de schade opgelopen door het slachtoffer en zijn rechtsopvolgers;

Dat het middel, in zijn eerste onderdeel, niet gegrond is;

Over het tweede onderdeel :

Overwegende dat aanlegster, in haar vóór het Hof van Beroep genomen conclusiën, deed gelden dat «zoals trouwens de eerste rechter te recht opmerkt, deze wetgevingen (decreet van 14 December 1789 en wet van 16/24 Augustus 1790) geen «verplichtingen» opleggen aan de gemeente-overheden, doch enkel bevoegdheden die meer moeten beschouwd worden als een programma dat aan de bewaakzaamheden der politiekorpsen voorgesteld wordt»;

Overwegende dat aanlegster niet de reden deed kennen waarom, volgens haar de bedoelde wetsbepalingen geen verplichtingen aan de gemeentebesturen opleggen en het bestreden arrest, in die omstandigheden zich vergenoegen mocht met te verklaren «dat zelfs wanneer de wegen op het grondgebied van een

stad deel uitmaken van de openbare wegen van de Staat, het de politieoverheid dezer stad behoort, bij verzuim van de Staat, politiemaatregelen te treffen met het oog op de zekerheid van de weggebruikers (decreet van 14 December 1789, artikel 50; wet van 16/24 Augustus 1790, artikel 3, 1°);

Dat het middel, in zijn tweede onderdeel, feitelijke grondslag mist;

Over het tweede middel : schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 50 van het decreet van 14 December 1789 betreffende het oprichten der municipaliteiten, 3 van Titel XI van het decreet van 16/24 Augustus 1790 op de rechterlijke inrichting, 1382, 1383 en 1384 van het Burgerlijk Wetboek, hierdoor dat het bestreden arrest ten laste van eiseres tot verbreking, ten minste gedeeltelijk de verantwoordelijkheid legt voor het ongeval dat is overkomen aan Omer Du Brucq, terwijl het blijkt uit de feiten die er in bevonden werden dat die verantwoordelijkheid uitsluitend valt op Omer Du Brucq, ten minste hierdoor dat het arrest niet voldoende de ten laste van eiseres tot verbreking gelegde verantwoordelijkheid motiveert, door na te laten uitleg te geven over feitelijke punten zonder welke kennis het niet toegelaten is te beweren dat eiseres tot verbreking een haar verantwoordelijkheid betreffende fout zoude hebben begaan;

Overwegende dat het Hof van Beroep de verantwoordelijkheid voor het aan Omer Du Brucq overgekomen ongeval voor de helft heeft gelegd ten laste van het slachtoffer, «hetwelk 's nachts zonder licht reed en, zoniet bedronken, minstens onder de invloed was van de drank», en voor de andere helft ten laste van de Staat en de stad Geeraardsbergen om nagelaten te hebben de litigieuze inzakking af te sluiten of kenbaar te maken;

Dat, enerzijds, het arrest aldus het feit bepaalt dat de fout van de aanlegster uitmaakt;

Dat, anderzijds, de beoordeling in feite van de rechter over de wederzijdse aansprakelijkheid der in zake betrokken partijen soeverein is;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten en tot een vergoeding van 150 frank jegens de verweerder.

NOOT : Verg. o.a. Verbreking, 11 Mei 1933, Pas. 1933, I, 266, met noot; Verbr. 23 November 1931, Pas. 1931, I, 211, met conclusiën van advocaat-generaal Gesché; Rb. Oudenaarde, 17 November 1948, R. W. 1948-1949, 791; Rb. Dendermonde, 3 Januari 1951, R. W. 1951-1952, 176, met noot.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

“Rechtskundig Weekblad”

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer. — 11 Juni 1952.

Voorzitter : M. Baers.

Raadsheren : M.M. de Foy en Mechelynck-Masson.

Procureur-Generaal : M. Bondue.

Advocaten : Mrs Boelens, Hayoit de Termicourt, Victor, Jacobs, Bruneel, Boonen, Marinus, Le Bon, Wyffels, Russinger, Verschueren, Braekers, Van Heurck, Claessens-Russinger, Van den Bossche, Bosmans, Pollet, Van Huyse, J. van Doosselaere, Spillemaekers, Oyen, Stappers, Hellemans, Van Hentenryck, Lyna, J. Rombaut, Verhoeven en Calewaert.

Vruchtafdrijving. — Bewijs door vermoedens.

Op grond van de nader in het arrest aangehaalde omstandigheden en verklaringen aanvaardt het Hof, dat zij een geheel van zwaarwichtige, nauwkeurige en overeenstemmende vermoedens opleveren, die volstaan om de telustegelegde feiten van vruchtafdrijving bewezen te verklaren.

O.M. t/ Dr X... e.a.

Overwegende dat het is gebleken dat betichten ... niet regelmatig voor het Hof werden gedagvaard; dat het behoort hun zaak te splitsen;

Overwegende dat het uit de overgelegde stukken is gebleken dat betichten ... in de onmogelijkheid waren voor het Hof te verschijnen, dat het behoort hun zaak te splitsen;

Overwegende dat vooraf dient opgemerkt te worden dat de vrouwelijke patiënten van eerste betichte, vermeld in betichtingen A, B, C, D en G allen, zonder onderscheid, tijdens het onderzoek hebben verklaard de eerste betichte te zijn gaan vinden met de bedoeling door hem een einde te laten stellen aan de staat van zwangerschap waarin ze, naar hun mening, verkeerden; dat ze ook allen hebben verklaard dat ze deze bedoeling aan de eerste betichte mededeelden en ook, dat behoudens in de enkele gevallen, waarover verder zal worden gehandeld, de eerste betichte haar, na onderzoek, heeft verklaard of duidelijk laten verstaan dat ze zwanger waren en dat hij bereid was een einde te stellen aan hun zwangerschap, mits een vooraf te betalen bedrag van 3.000 tot 5.000 frank; dat het verder is gebleken dat hij bij al deze vrouwen tot een baarmoederschabbing overging na enkele uren vooraf een laminariastift te hebben opgestoken;

dat het eindelijk vaststaat en trouwens geenszins wordt betwist dat na de tussenkomst van eerste betichte de menstruatie van deze vrouwen weer normaal werd;

Overwegende dat eerste betichte X. beweert dat de door hem behandelde vrouwen niet zwanger waren wanneer hij de betreffende laminariastiften opstak om dan enkele uren later tot curetage over te gaan; dat hij, naar zijn bewering, bij het onderzoeken dezer vrouwen, bij de enen een onderbroken zwangerschap, bij de anderen een pathologische aandoening had vastgesteld zodat hij, volgens hem, tot curetage overging op een niet zwangere vrouw;

Overwegende dat betichten ... in besluiten beweren dat het niet bewezen is dat ze zwanger waren wanneer ze door betichte S. werden behandeld;

Overwegende dat, behalve wat betreft betichten ... het Hof voor bewezen houdt dat eerste betichte S. aan de in de tichtingen A, B, C, D en G vermelde vrouwen, na deze te hebben onderzocht, duidelijk heeft te

kennen gegeven dat ze zwanger waren wanneer hij ze onderzocht en dat hij ertoe bereid was aan hun zwangerschap een einde te stellen; dat de ontkenning van eerste betichte X. op dit stuk niet van aard is om op te wegen tegen de zeer formele en herhaalde verklaringen van deze vrouwen betreffende de hoger aangehaalde omstandigheden; dat deze verklaringen, die voor deze vrouwen zelf zeer nadelige gevolgen moesten hebben, vanzelfsprekend door niets anders kunnen zijn ingegeven dan door de wil om de waarheid te zeggen; dat het ook behoort in dit verband te onderlijnen dat — in strijd met wat door S. en sommige andere betichten desbetreffend werd beweerd — het door een nauwkeurig nazicht van de onderscheiden verklaringen van de betrokken vrouwen duidelijk wordt dat de aan ieder geval eigen bijzonderheden nauwkeurig werden opgenomen in de loop van de verschillende onderhoren van ieder dezer vrouwen; dat hieruit volgt dat de inhoud van al de stukken van het vooronderzoek als de trouwe weergave dint aangezien te worden van de vrij afgelegde en bewuste verklaringen van de betrokken vrouwen, en dat deze verklaringen betreffende de hoger vermelde omstandigheden, voor volkomen waarheidsgetrouw dienen gehouden te worden;

Overwegende dat het hier behoort er met nadruk op te wijzen dat dus voor vaststaand dient gehouden te worden dat eerste betichte X. in al de door het Hof bewezen geachte gevallen duidelijk aan de betrokken vrouwen heeft te kennen gegeven dat ze zwanger waren en dat hij aan hun zwangerschap een einde ging stellen; dat er ook dient op gewezen te worden dat hij aan deze vrouwen geenszins heeft verklaard dat ze ziek waren of dat het een geval gold van onderbroken zwangerschap;

Overwegende dat er thans dient nagegaan of S. de zwangerschap heeft vastgesteld en of hij de ware uitslag van zijn onderzoek aan de betrokken vrouwen heeft kenbaar gemaakt of niet;

Overwegende dat betreffende dit laatste punt door de verdediging de veronderstelling werd uitgedrukt dat X. wellicht uit winstbejag of om andere redenen aan het bestaan van een zwangerschap heeft willen doen geloven om derwijze tot curetage te kunnen overgaan; dat er desomtrent dient opgemerkt te worden dat X. zelf nooit bewering heeft geuit, zodat daar niet verder dient op ingegaan te worden;

Overwegende dat er verder dient op gewezen te worden dat X. als een zeer ervaren en zeer knap gynecoloog bekend staat, dat hij naar eigen bewering duizenden vrouwen heeft onderzocht en behandeld, dat hij op 2 Juni 1951 aan de Heer Onderzoeksrechter (stuk 211) verklaarde dat hij met zijn ondervinding tekens van zwangerschap kon herkennen op 5 à 6 weken;

Overwegende dat in dit verband moet gewezen worden op de aantekeningen die voorkomen op de lijsten die ten huize van S. werden ontdekt en die hij trouwens aan de opsporingen had trachten te onttrekken;

Dat er dient aan herinnerd te worden dat op deze lijsten, naast naam en adres van de verder aangewezen betichten zekere cijfers vermeld staan, namelijk 1 of 1½ of 2½ of 3 of 3½;

Dat hij desbetreffende op 28 Juni 1951 aan de Heer Onderzoeksrechter (stuk 638) verklaarde: « indien er op mijn nota staat 3,5 dan wil dat zeggen dat dit een vastgestelde toestand is van 3,5 maanden zwangerschap »; dat hij hier verder bijvoegde « het is een verklaring van de vrouw maar steeds gecontroleerd door inwendig onderzoek van de baarmoeder »;

Overwegende dat volgt uit wat voorafgaat dat X.

werkelijk de staat van zwangerschap van de betrokken vrouwen had vastgesteld wanneer hij zulks aan deze laatsten te kennen gaf;

Overwegende dat dit besluit nog wordt versterkt voor de gevallen der hierna aangeduide betichten door de onderscheidene aanduidingen die X. had aangebracht op de lijsten waarop de namen voorkomen van deze betichten, namelijk van...;

Dat men inderdaad op deze lijsten bemerkt dat achter de namen van twee niet in betichting gestelde vrouwen het woord «rien» voorkomt, dat over de betekenis van deze melding ondervraagd, betichte S. op 20 Juni 1951 (stuk 249) aan de Heer Onderzoek-rechter verklaarde «dat betekent dat ik bij de schrabbing geen tekenen heb kunnen ontdekken van zwangerschap of onderbroken zwangerschap»; dat men ook bemerkt dat wanneer een andere oorzaak gevonden werd van het achterblijven der maandstonden er dan ook een melding betreffende de ontdekte pathologische aandoening op de lijsten werd aangebracht;

Overwegende dat men uit deze vaststellingen a contrario mag besluiten dat er bij de curetage van de hoger aangeduide betichten, neven wier namen geen andere melding voorkomt dan een cijfer, tekenen van zwangerschap of onderbroken zwangerschap werden ontdekt;

Dat, in verband gebracht met wat dan die vrouwen werd ter kennis gebracht, de uitleg van X. aangaande de betekenis van de melding «rien» bewijst dat de curetage in de hierboven aangeduide gevallen had bevestigd dat deze vrouwen werkelijk zwanger waren wanneer hij ze onderzocht;

Overwegende dat de louter theoretische beschouwingen van de getuige Dr Peetermans waarop verschillende betichten zich beroepen, niet van aard zijn om de bewijskracht van de hoger aangehaalde gegevens van het onderzoek te ontzenuwen;

Dat ten overstaan van deze gegevens anderzijds niet behoort de expertise te bevelen waartoe door de eerste betichte subsidiair wordt besloten; dat deze expertise slechts louter algemene gegevens kan verschaffen over theoretische zekerheid betreffende het bestaan der zwangerschap;

dat ter zake door het Hof wordt vastgesteld dat in de aangeduide gevallen, de zwangerschap met zekerheid is vastgesteld geworden door eerste betichte en derhalve voor bewezen dient gehouden te worden;

Overwegende dat gelet op de hogergemelde zwaarwichtige, nauwkeurige en overeenstemmende vermoedens, het Hof voor bewezen houdt dat de volgende in de betichtingen A, B, C, D en G vermelde vrouwen in staat van zwangerschap verkeerden wanneer ze vanwege eerste betichte de ten laste gelegde beweringen ondergingen;

Overwegende dat betichte X. in nota's ter zitting van de Rechtbank van eerste aanleg en van het Hof neergelegd, betwist heeft tot curetage te zijn overgegaan bij sommige van deze vrouwen;

Overwegende dat uit het geheel der omstandigheden waarin deze vrouwen door de eerste betichte werden behandeld, uit de gezegden van deze laatste aan de betreffende vrouwen, uit de omstandigheid dat ze zwanger werden bevonden en na de operatie weer normaal gemenstrueerd waren, het besluit dient getrokken te worden dat ook in deze gevallen tot curetage werd overgegaan;

Overwegende dat het niet wordt betwist dat bij al de gevallen die nu door het Hof voor bewezen worden gehouden de minstruatie na de ondergane curetage weer normaal werd;

Dat in dit verband punt 3. van de voorgestelde zending van de gevraagde expertise als ondoelmatig voorkomt;

Dat de aangevraagde expertise slechts theoretisch en abstract het onder 3° gestelde vraagstuk tot voorwerp zou kunnen zijn zonder dat de experts op de hoogte zouden zijn van de werkelijke toestand van de betrokken vrouwen, noch van de door de betichten gevolgde en wellicht eigen methoden;

Overwegende dat al deze omstandigheden een geheel uitmaken van zwaarwichtige, nauwkeurige en overeenstemmende vermoedens waardoor het als bewezen voorkomt dat bij al deze vrouwen een levende vrucht door eerste betichte vrijwillig werd vernield;

Overwegende dat de gegrondheid van deze conclusie door andere en meer bepaald door de hierna aangeduide gegevens van het onderzoek wordt bevestigd; dat het inderdaad vaststaat;

1° dat eerste betichte X. bekend stond voor zijn abortieve praktijken; dat zulks niet alleen blijkt uit de verklaring van de vroegere bedienden en van de verpleegsters, maar ook uit het feit dat de tientallen vrouwen die in deze zaak werden gehoord zich precies tot de eerste betichte hebben gewend omdat ze wisten dat hij bekend stond voor dergelijke praktijken;

2° dat eerste betichte X. de vlucht nam wanneer hij meende te weten dat een onderzoek betreffende het Zander Instituut werd ingesteld;

3° dat hij op 14.3.1951 bij de huiszoeking te zijnen huize alle zelfbeheersing verliezende, verborgen lijsten waarvan hoger spraak, aan de opsporingen van het gerecht zocht te onttrekken;

4° dat hij aan zijn ziekenverpleegsters V. d. S. en N. de raad gaf alle briefjes met namen van patiënten te doen verdwijnen;

5° dat lijsten van patiënten op zijn bevel werden vernield;

6° dat hij aan sommige vrouwen de raad gaf, bij mogelijk onderzoek, een ziekte voor te wenden die ze niet hadden, namelijk aan betichten...

7° dat hij nooit tot curetage overging zonder zich voorafgaandelijk te doen betalen;

Overwegende dat het anderzijds vaststaat dat in de door dit arrest bewezen verklaarde gevallen de betrokken vrouwen in deze bewerkingen hebben toegestemd;

Overwegende dat uit wat voorafgaat volgt dat ten laste van eerste betichte S. de volgende betichtingen bewezen werden door het onderzoek voor het Hof gedaan :

- A...;
- B...;
- C...;
- D...;

en dat de feiten G bewezen zijn geworden ten laste van de volgende betichten...;

Overwegende dat er ten voordele van de onder G vermelde betichten verzachtende omstandigheden bestaan, voortspruitende uit de afwezigheid van criminele straffen voor... en van correctionele straffen voor de andere;

Overwegende dat de verschillende feiten vastgesteld ten laste van ... de uitwerking zijn geweest van eenzelfde misdadig gedacht;

Overwegende dat ten laste van ... de feiten F. bewezen zijn;

Wat de betichten ... betreft :

Overwegende dat moet worden vastgesteld dat deze betichten het onderhoud van eerste betichte met de betrokken vrouwen niet hebben bijgewoond; dat het niet als bewezen voorkomt dat ze er zich rekenschap

hebben van gegeven dat de curetage waarbij ze eerste betichte bijstanden abortief waren;

Dat derhalve noch de feiten D... ten laste gelegd van ... en ..., noch de feiten B. ten laste van ..., noch feiten C ten laste van ... bewezen zijn geworden;

Overwegende dat de openbare vordering door verjaring is uitgedoofd wat feit B 1° betreft, daar meer dan drie jaren waren verlopen tussen de datum der feiten en de eerste daad van onderzoek;

Overwegende dat wat de andere feiten betreft de verjaring der openbare vordering regelmatig gestuit werd door de vordering van de Heer Procureur des Konings van 6 Januari 1951, dat al deze feiten vernocht zijn met de betichtingen ten laste van de eerste betichte gelegd zodat de vordering hierboven aangehaald de verjaring der openbare vordering geldig heeft gestuit wat betreft al de betichten die voor het Hof terecht staan;

Overwegende dat wat de andere betichten betreft het Hof het niet voor bewezen houdt dat ze zwanger waren wanneer ze door eerste betichte werden behandeld, dat de hun ten laste gelegde feiten derhalve evenmin bewezen zijn geworden voor het Hof als voor de eerste Rechter;

Om deze beweegredenen :

Splitst de zaak wat de betichten ... betreft en wat X. aangaat wat betreft betichtingen A...; Verklaart de openbare vordering uitgedoofd door verjaring wat betichting B 1° betreft;

Doet het bestreden vonnis te niet waar de eerste Rechter de eerste betichte X. vrijspak : vanwege betichting A...; en ook waar de eerste Rechter de 5e betichte en 6e betichte vrijspak van wege betichting F., en waar hij van wege betichting G. de volgende betichten vrijspak...

Wijzigende en eenparig beslissende :

Veroordeelt : X. uit hoofde der betichtingen A...; C...; D... tot een straf van vijf jaar gevangenisstraf en 500 frank boete;

Veroordeelt uit hoofde van betichting C... ieder tot zes maanden gevangenisstraf;

Veroordeelt uit hoofde van betichting C... ieder tot zes maanden gevangenisstraf;

.....

NOOT : Het vonnis a quo van de Rechtbank te Antwerpen, d.d. 13 Februari 1952 verscheen in het R. W. 1951/52, 1046.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 26 Januari 1952.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Verougstraete en Axters.

Eerste-Advocaat : M. Vermeulen.

Advocaten : Mrs Wets, W. Verougstraete en Pauwels.

Levensverzekering. — Beding van onaantastbaarheid.
— Te goeder of te kwader trouw door de verzekerde gedane verklaringen. — De onaantastbaarheid is niet algemeen : de exceptie van kwade trouw wordt daardoor niet opgeheven. — Aanvang van de verjarings-termijn van 3 jaar ingeval van dwaling of bedrog: dag waarop de dwaling of het bedrog ontdekt werden.

Krachtens artikel 9 van de wet van 11 Juni 1874 heeft elke verzwijging, elke valse verklaring van de verzekerde, ook wanneer zij zonder kwade trouw geschied zijn, de nietigheid van de verzekering ten ge-

volge, wanneer daardoor de waardering van het gevaar verminderd of het voorwerp van de verzekering derwijze veranderd wordt, dat de verzekeraar, indien hij daarvan kennis had gehad, de overeenkomst niet onder dezelfde voorwaarden zou hebben aangegaan.

Door het beding van de onaantastbaarheid van de polis wordt de strengheid van vorenbedoeld artikel in die zin verzacht, dat wanneer geen kwade trouw aanwezig is, de verzwijgingen en onjuiste verklaringen geen reden van nietigheid meer opleveren.

Het zou echter strijdig zijn met de openbare orde de onaantastbaarheid tot de gevallen van bedrieglijke verklaringen te willen uitbreiden. In principe wordt immers de waardering van het gevaar beïnvloed door de onjuiste verklaringen van de verzekerde en zal het risico groter zijn al naargelang de verklaringen te kwader trouw of te goeder trouw worden gedaan.

Door niets is de conclusie gewettigd, dat het doel van het beding der onaantastbaarheid zou zijn : alle geschillen omtrent het al dan niet opzettelijk karakter van eventuele vergissingen of verzwijgingen te voorkomen, dus ook de geschillen, die uit niet te goeder trouw gebeurde vergissingen of verzwijgingen mochten ontstaan. De kwade trouw moet normalerwijze anders dan de goede trouw worden gesanctionneerd.

In casu is ook de stelling als zou de verzekeraar de waardering van het risico niet gesteund hebben op de verklaringen van de verzekerde maar op de resultaten van een eventuele controle of op uit andere bronnen ingewonnen inlichtingen, in strijd met sommige bedingen van de litigieuze polis, die zonder meer niet kunnen opzigezet worden omdat zij gebruikelijke bedingen zouden zijn.

De bij artikel 32 van de wet op de verzekeringen voorziene verjaring van drie jaar, begint in geval van dwaling of bedrog, niet te lopen vanaf de dag, dat de dwaling of het bedrog is begaan, maar overeenkomstig artikel 1304 B.W. vanaf de dag dat de dwaling of het bedrog ontdekt werden.

N.V. Maatschappij van Verzekeringen op het Leven
L'Union t/ Genbrugge Marie, Wwe Lippens.

Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen partijen op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van Koophandel te Gent, op 14 Juni 1951;

Overwegende dat het verzekeringscontract waarvan de uitvoering door geïntimeerde vervolgd wordt, uitdrukkelijk voorziet artikel 1 : « De verklaringen zowel van de contractant als van de verzekerde derde dienen deze overeenkomst tot grondslag. De overeenkomst is onbetwistbaar zodra zij door betaling der eerste premie bestaan en werking gekregen heeft »;

Overwegende dat de eerste rechter zich ten onrechte op dit beding van onbetwistbaarheid steunt om te beslissen dat niet hoeft onderzocht te worden of de verklaringen door Gerard Lippens afgelegd opzettelijk vals waren zoals aangehaald door de verzekeringsmaatschap « L'Union », die, om die reden, de nietigheid van de overeenkomst opwerpt;

Overwegende dat, krachtens artikel 9 der wet van 11 Juni 1874, elke verzwijging, elke valse verklaring vanwege de verzekerde, hoewel zij zonder kwade trouw geschied zijn, de verzekering nietig maakt, wanneer zij de waardering van het gevaar verminderen of het voorwerp ervan veranderen derwijze dat de verzekeraar, indien hij daarvan kennis had gehad, de

overeenkomst niet onder dezelfde voorwaarden zou hebben aangegaan;

Overwegende dat het beding van onbetwistbaarheid de strengheid van deze bepaling verzacht in deze zin dat, wanneer geen kwade trouw in het spel is, de verzwijgingen en onjuiste verklaringen geen reden van nietigheid meer zijn; doch dat het strijdig ware met de openbare orde de onbetwistbaarheid tot bedrieglijke verklaringen uit te strekken;

dat de verzekerde die candidaat-notaris was en verzekeringsagent hieromtrent geen twijfel kan gehad hebben;

Overwegende dat het geen betoog behoeft, dat in principe de waardering van het gevaar beïnvloed wordt door de onjuiste verklaringen van de verzekerde en dat het risico hoger is wanneer de verklaringen te kwader trouw gedaan worden dan wanneer zij te goeder trouw worden afgelegd;

dat niets toelaat te besluiten dat het doel van het litigieuze beding erin zou bestaan: alle betwistingen nopens het al dan niet opzettelijk karakter van gebeurlijke vergissingen of verzwijgingen te vermijden en niet deze betwistingen alleen die uit de vergissingen en verzwijgingen te goeder trouw gedaan, mochten oprijzen;

dat de kwade trouw normaal sancties moet medeslepen die de goede trouw niet medesleept;

Overwegende dat in de interpretatie van de eerste rechter, de verklaringen van de te verzekeren persoon zonder belang zijn, terwijl de vragenlijst door de verzekerde ondertekend uitdrukkelijk de aandacht vestigt « op de belangrijkheid van de verklaringen die voor het contract tot basis moeten dienen ». — « Er moet met nauwkeurigheid en juistheid op ieder der gestelde vragen geantwoord worden » — De ondergetekende « bevestigt de juistheid en de echtheid van de gedane verklaringen » en « erkent dat ieder valse verklaring of verzwijging de nietigheid van het contract tot gevolg zou hebben »...;

dat in de polis nogmaals herhaald wordt dat de verklaringen van de verzekerde tot grondslag van de overeenkomst dienen;

Overwegende dat de bewering als zou de verzekeraar de waardering van het risico niet vestigen op de verklaringen van de verzekerde, maar op de uitslagen van een gebeurlijke controle of op de inlichtingen uit andere bronnen, met deze voormelde bedingen in strijd is en het niet opgaat deze eenvoudig weg te cijferen omdat ze gebruikelijk zouden zijn;

dat dient opgemerkt te worden dat de verzekering zonder geneeskundig onderzoek gesloten wordt en voor een betrekkelijk gering bedrag, zodat beoogd wordt de kosten van een onderzoek te besparen;

Overwegende dat het ook niet denkbaar is dat deze voorwaarden alleen van toepassing zouden zijn vóór het in werking treden van het beding van onbetwistbaarheid, vermits de verzekeringsovereenkomst vanaf haar ontstaan onbetwistbaar verklaard wordt;

Overwegende dat het appellante behoort het bewijs te leveren dat Gerard Lippens niet te goeder trouw op de hem gestelde voorwaarden geantwoord heeft;

Overwegende dat, in strijd met de bewering van geïntimeerde, deze antwoorden geen algemeenheden betreffen of feiten van algemene bekendheid; dat zelfs indien het mogelijk was de juistheid ervan na te gaan, de verzekeringsmaatschappij, zoals hierboven gezegd, er niet toe verplicht was;

Overwegende, in verband met deze antwoorden, dat appellante een reeks feiten aanhaalt en aanbiedt te bewijzen, die in hun geheel genomen wel bepaald, afdoende en ter zake dienend zijn; dat, moest het bewijs ervan geleverd worden, het meteen zou vast-

staan dat de verzekerde te kwader trouw gehandeld heeft;

Overwegende dat geïntimeerde nog de verjaring inroept voorzien bij artikel 32 van de wet van 11 Juni 1874;

dat luidens deze bepaling: Elke rechtsoverdracht, die uit een verzekeringspolis ontstaat, verjaard is na verloop van drie jaar, te rekenen van de gebeurtenis die ertoe aanleiding geeft;

dat overeenkomstig het principe gehuldigd in artikel 1304 B.W. de termijn van verjaring slechts begint te lopen vanaf de dag dat de dwaling of het bedrog ontdekt werd (Ber. Gent, 14 Januari 1898, Pas. 1898, II, 226), en niet, zoals geïntimeerde staande houdt, vanaf de datum van het ondertekenen van de met bedrog bestempelde verklaringen;

dat aldus niet blijkt dat de verjaring ingetreden is;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1935,

Alle verdere en strijdige conclusies als ongegrond van de hand wijzende,

Ontvangt het beroep, zegt het gegrond, dienvolgens doet het vonnis a quo te niet en opnieuw wijzende, zegt voor recht dat het bewust beding van onbetwistbaarheid enkel de verklaringen betreft die te goeder trouw werden afgelegd, maar niet de verklaringen waarvan de verzekeringsmaatschappij zou bewijzen dat ze te kwader trouw werden gedaan, en, alvorens verder uitspraak te doen, laat aan appellante toe door alle middelen van recht, ook door getuigen, te bewijzen: (zonder belang).

NOOT: Bovenstaand arrest doet te niet het in dit tijdschrift verschenen vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Gent, dd. 14 Juni 1951, R. W. 1951-1952, 656. Het heeft betrekking op de uitlegging van het beding van « onbetwistbaarheid », dat dikwijls in contracten van verzekering op het leven voorkomt.

Dit beding veronderstelt dat de verzekerde verzocht werd op bepaalde vragen van de verzekeraar te antwoorden vóórdat het verzekeringscontract gesloten was. Wanneer de gegeven antwoorden onjuist of onvolledig zijn, beschikt de verzekeraar, luidens artikel 9 van de wet van 11 Juni 1874 op de verzekeringen, over het recht om de nietigheid van het contract te doen uitspreken.

In hoeverre het beding van « onbetwistbaarheid » dit recht heeft opgeheven, is een betwiste vraag.

De « betrekkelijke » onbetwistbaarheid.

Volgens één opvatting zou dergelijk beding betekenen dat de verzekeraar van het recht heeft afgezien om de nietigheid van het contract in te roepen, doch alleen wanneer de verzekerde te goeder trouw onjuiste inlichtingen heeft verstrekt of feiten heeft verzwegen, waardoor de opinie van de verzekeraar nopens het gevaar kon beïnvloed worden.

Voormelde opvatting is aanvaard door de auteurs en door de rechtspraak, die in het op 19 Januari 1949 uitgesproken vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Brussel (R. G. A. R. 1951, 4748) is vermeld en door bovenstaand arrest.

Tot staving van het betrekkelijk karakter der « onbetwistbaarheid » wordt aangevoerd, dat « het » strijdig ware met de openbare orde de onbetwistbaarheid tot bedrieglijke verklaringen uit te strekken ».

Dit strakke standpunt schijnt zich te willen aansluiten aan het vaststaande principe dat de vrijstelling

van aansprakelijkheid niet geldig de opzettelijke miskenning ener verbintenis kan beogen.

Het is nochtans geoorloofd te betwijfelen of voormelde regel op het beding van onbetwistbaarheid kan toegepast worden, gezien dit beding zich niet helemaal met de ontheffing van aansprakelijkheid laat gelijk stellen.

De ontheffing van aansprakelijkheid betreft de toekomstige uitvoering van de verbintenis; de onbetwistbaarheid, integendeel, betreft de vorming van het contract. Het eerste beding is gericht naar de toekomst, het tweede naar het verleden.

De ontheffing van aansprakelijkheid schept een subjectieve toestand waarin de schuldenaar vrij mag kiezen of hij oprecht zal handelen ofwel bedrog zal plegen volgens dat de éne of de andere dezer houdingen voor hem het grootste voordeel zal bieden. Ook wordt er doorgaans beschouwd dat dergelijk beding de schuldenaar meer dan eens ertoe zal aanzetten zijn verbintenis niet na te leven. Daarom ook is de uitbreiding der ontheffing van aansprakelijkheid tot de opzettelijke fouten, moreel gesproken, laakbaar. Daarom ook is die uitbreiding, rechtskundig gesproken, onverbeterlijk nietig, want zij herleidt de verbintenis tot een loutere potestatieve verplichting en vernietigt derhalve volledig het voorwerp van de verbintenis.

De onbetwistbaarheid, integendeel, steunt op een objectieve toestand. Zij oefent haar werking uit wanneer het bedrog reeds voldongen is. Op dat ogenblik bestaat er voor de aanstaande verzekerde geen keuze meer om te handelen volgens zijn louter voordeel. Moreel gesproken is de onbetwistbaarheid een vergiffenis van het gebeurlijk gepleegd bedrog, wat gewis niet laakbaar is. En rechtskundig gesproken, mag de onbetwistbaarheid beschouwd worden als de bevestiging van een misschien oorspronkelijk nietige akte. Het voorwerp van de verbintenis blijft na die vergiffenis bestaan; hoogstens zal het voor de verzekeraar zwaarder geworden zijn.

De verschillen tussen de ontheffing van aansprakelijkheid, enerzijds, en de onbetwistbaarheid, anderzijds, beletten niet dat het contract dat bij zijn vorming met bedrog behept is, op dat ogenblik nietig is. Het mag nochtans niet vergeten worden dat die nietigheid in principe slechts betrekkelijk is, en dat de betrekkelijke nietigheid die spruit uit een wilsgebrek « per se » niet met de openbare orde strijdig is, zelfs niet wanneer er geen loutere dwaling doch wel bedrog voorhanden is.

Ook kan dergelijke nietigheid vergeven worden en is zij vatbaar voor verjaring, hetzij voor de verjaring van 10 jaar van het gemene recht, hetzij voor de driejarige verjaring voorzien in zake verzekering. De openbare orde verzet zich geenszins tegen een beding dat hetzelfde resultaat beoogt onder de naam van onbetwistbaarheid.

Voorgaande redenering veronderstelt, weliswaar, dat de vergiffenis het bedrog volge. En de vraag moet worden gesteld of dit nog wel het geval is wanneer de aanstaande verzekerde zijn valse verklaringen aflegt, reeds wetende dat het verzekeringscontract het beding van onbetwistbaarheid zal bevatten. Dit beding komt inderdaad onder de algemene voorwaarden voor, waarvan de cliënt bij de eerste besprekingen reeds gewoonlijk een model-exemplaar in de mededeling ontvangt.

In dergelijk geval wordt dus de onbetwistbaarheid enigszins aan de candidaat-verzekerde beloofd. Is die belofte niet te beschouwen als een aanmoediging tot

het afleggen van bedrieglijke verklaringen? Men zou het tegendeel kunnen beweren.

Eerst omdat die belofte eerder zou aanduiden dat de verzekeraar aan de verklaringen geen overgroot belang hecht, zodat de cliënt moet beseffen dat het voor hem zelf van geen groot belang is de waarheid te kort te doen, zelfs indien die waarheid niet zeer gunstig is.

Trouwens is de belofte van vergiffenis, welke het beding van onbetwistbaarheid zou inhouden, niet onvoorwaardelijk. Indien de verzekeraar belooft geen acht te hebben op het gebeurlijk gepleegd bedrog, dan is het uitsluitend in zover hij de verzekering zal aannemen en het contract zal tekenen. De sluiting van het contract moet alleszins het afleggen der verklaringen volgen, zodat het steeds mogelijk blijft dat de verzekeraar tussen die beide akten, de verklaringen zou wantrouwen en controleren, en bij bevinding van hun valsheid, de tekening van het contract zou weigeren. De vrees voor die weigering zal eveneens de cliënt normaal terughouden opzettelijk onjuiste verklaringen te doen.

Aldus blijkt dat ook van die kant gezien, de onbetwistbaarheid helemaal met de openbare orde niet strijdig is.

De « volstreckte » onbetwistbaarheid.

Volgens de opvatting van de Rechtbanken van Koophandel te Brussel en te Gent moet aan het beding van « onbetwistbaarheid » een volstrekt karakter toegeschreven worden.

Die zienswijze streeft naar het lofwaardig doel de werking van het beding te doen stroken met het inzicht van de partijen. Dit inzicht blijkt soms overduidelijk uit de bewoordingen zelve van het contract. Het beding dat aanleiding gaf tot het hierboven aangehaalde vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Brussel, luidde bijvoorbeeld als volgt: « un contrat » ayant un an de date, n'est plus sujet à contestation » relativement à l'exactitude ou à la sincérité des » déclarations ayant servi de base à sa conclusion ».

Zelfs wanneer de bewoordingen minder duidelijk zijn, is het nog mogelijk het inzicht der partijen na te gaan, onder andere in verband met de oorsprong van het beding, in verband met de tegenwoordige strekkingen van het recht der aansprakelijkheid en der verzekering, in verband ook met de soort contracten waarin het beding voorkomt, en ten slotte in verband met sommige vereisten van de billijkheid.

Draagwijdte van het beding in de landen van oorsprong.

In de Angelsaksische landen, waar het beding zijn oorsprong heeft, dekt het beding alle mogelijke onnauwkeurigheden en verzwijgingen — ook de listige (cfr vonnis Rechtbank van Koophandel Brussel, reeds geciteerd).

Het is logisch aan te nemen dat de continentale verzekeraars aan het beding dezelfde draagwijdte willen toekennen, wanneer zij het in hun eigen polissen inlassen.

Overeenstemming met sommige actuele strekkingen van het recht.

De aanneming van het automatische en uitgebreide karakter van dit beding strookt trouwens met de opmerkelijke tendenz van ons recht naar een meer objectieve werking van de verantwoordelijkheid (wet op de arbeidsongevallen, artikel 1386 bis; wet van 10 Maart 1925 en algemeen reglement van 28 December 1931 en 29 Juni 1935 betreffende de elektrische distributie). Meer bepaald verdienen dienaangaande vermeld te worden de besluiten van 12 November 1945 (artikel 17) en van 14 November 1947 (artikel

17) (Staatsblad van 26 Mei 1948), luidens dewelke de verzekeraar tegen de slachtoffers het verval van de verzekering niet mag tegenwerpen inzake vervoer van personen van autobussen of per taxi, zelfs wanneer dit verval gegrond ware op de zware fout die met het bedrog gelijk te stellen is.

In een verzekering op het leven bezet de begunstigde bij het overlijden van de verzekerde een plaats die overeenstemt met die van het slachtoffer van een verkeersongeval. Hij verdient eveneens de belangstelling, tenzij hij zelf medeplichtig ware aan de veronderstelde valse verklaringen die het verzekeringscontract voorafgingen.

Karakter van de contracten waarin het beding voorkomt.

Dit karakter zou eveneens pleiten ten gunste van een uitgebreide interpretatie van het beding van onbetwistbaarheid. Het is inderdaad opvallend dat dit beding meestal voorkomt in verzekeringscontracten van gering bedrag. Dergelijke verzekeringen worden vooral door de verzekeringsmaatschappijen aangeboden aan de min begoede en min geletterde personen. De verzekeringsagenten weten dat die cliëntele gemakkelijk tegengehouden wordt een verzekeringscontract te sluiten uit vrees dat de geldigheid van dit contract zou kunnen betwist worden na het overlijden van de verzekerde en niettegenstaande de premieën gedurende vele jaren zullen betaald geworden zijn. De verzekerden willen ook tegen dit risico gewaarborgd zijn.

De verzekeraar, zijnerzijds, onderwerpt de candidaat-verzekerde aan geen geneeskundig onderzoek voor die contracten van gering bedrag. Hij verwaarloost dit gewone middel van controle opzettelijk niet alleen, maar het schijnt, om uitgaven te sparen en aldus een goedkoper tarief te kunnen toepassen, doch eveneens omdat het hier een methode geldt die beoogt de probabiliteitsberekeningen te steunen minder op een strenge selectie van de risico's dan op een groter aantal van min geselecteerde gevallen.

De «volstrekte» onbetwistbaarheid en de billijkheid.

Indien men nog na het overlijden van de verzekerde een onderzoek mag instellen naar de oprechtheid van zijn verklaringen, niettegenstaande het contract onbetwistbaar werd verklaard, dan zal dienaangaande de begunstigde in een zeer onvoordelige toestand verkeren ten overstaan van de verzekeraar.

Het is tamelijk gemakkelijk voor de verzekeraar de juistheid te bewijzen van de materiële feiten die het voorwerp uitmaken van de verklaringen door de verzekerde afgelegd vóór het sluiten van het contract. Het is hem zelf tamelijk gemakkelijk te doen aannemen dat een reeks onnauwkeurigheden een bedrog doen vermoeden, vooral indien de onnauwkeurigheden wat grof voorkomen. En het is juist in dergelijk geval dat de begunstigde de inlichtingen en argumenten zal missen welke de overledene tegen de verzekeraar wellicht had kunnen tegenwerpen om aan te tonen dat de besproken onjuistheden van geen bedrieglijk inzicht voortkomen.

De ongelijkheid der toestanden blijkt ook in een ander opzicht. Voor de verzekeraar die de onjuistheid van de verklaringen heeft bemerkt, is het zeer gemakkelijk daarvan niet te gebaren en de premieën voort te innen van jaar tot jaar, alhoewel hij van den beginne aan vastelijk voornemens zou zijn de valsheid der verklaringen in te roepen, zodra hij bij het overlijden van de verzekerde door de begunstigde zou aangesproken worden om de vergoeding te betalen. In dergelijk geval zal de begunstigde praktisch bijna nooit

kunnen bewijzen dat de verzekeraar de onjuistheid der verklaringen sedert lang kende.

De gerechtelijke praktijk laat de indruk dat de verzekeraar in zeer weinige processen de nietigverklaring van de contracten vordert vóór het overlijden van de verzekerde.

De «eerlijke» uitleggingen van het beding.

Zoals het reeds geciteerde vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Brussel het zeer juist aanstipt, dient er vooral onderzocht te worden of de rechtskundige techniek toelaat een «eerlijke» uitlegging van het besproken beding te geven, d.w.z. een uitlegging die het toelaat enig uitwetsel te hebben (artikel 1157 B.W.).

Twee «eerlijke» oplossingen werden voorgesteld. De eerste van beide nochtans schijnt minder voldoende dan de tweede.

Eerste «eerlijke» uitlegging: overeenkomst nopens de verjaring.

Onbetwistbaarheid zou betekenen: conventioneel vervroegde verjaring van de vordering tot nietigheid van het verzekeringscontract wegens de onjuistheid der gedane verklaringen.

Die opvatting kan bezwaarlijk beaamd worden. De geldigheid van de overeenkomsten strekkende tot de verkorting van de termijn der verjaringen wordt inderdaad niet onvoorwaardelijk aangenomen.

Niet dat de geldigheid van dergelijke overeenkomsten zou afhangen van de goede of van de slechte trouw van de verzekerde toen hij de onjuiste verklaringen aflegde: geen auteur maakt dit onderscheid. Zodra men te doen heeft met een «betrekkelijke» nietigheid, die dus de openbare orde niet raakt, en die kan gedekt worden hetzij bij bekrachtiging, hetzij bij verjaring, onverschillig of er van dwaling of van bedrog gesproken wordt, dan moeten de overeenkomsten nopens de verjaring ook geldig zijn in één geval zoals in het ander.

De moeilijkheid ligt elders. Er wordt inderdaad algemeen aangenomen dat de conventionele verkorting van de verjaring niet zodanig de termijn mag verkorten dat het praktisch onmogelijk zou worden de vordering tot nietigverklaring der overeenkomst tijdig in te stellen (cfr Kluyskens, Verbintenissen, n° 265; Planiol, Traité élém. 1926, n° 648; De Page, VII/II, 1254; Fredericq, III, 286, en de andere auteurs vermeld in het reeds geciteerde vonnis van Rechtbank van Koophandel Brussel). Het zou niet aannemelijk zijn dat de vordering tot nietigheid zou verjaren op het ogenblik zelf dat zij tot stand komt. Dit zou er op neer komen het recht zelf te ontzenuwen en elk nuttig voorwerp aan de overeenkomst te ontnemen.

De onbetwistbaarheid, opgevat als verkorting van de verjaringstermijn, zou ongetwijfeld tot dit gevolg leiden, welk ook het ogenblik weze van haar in werking treden. Bij veronderstelling is het bedrog nog niet ontdekt wanneer zij haar uitwetsel heeft door het in voege brengen van het contract, en reeds is nochtans op datzelfde ogenblik het bedrog door de onbetwistbaarheid gedekt.

Tweede en betere «eerlijke» uitlegging: eidelijke onverschilligheid der verklaringen.

Die stelling is die welke de Rechtbank van Koophandel te Gent had aangenomen (loc. cit.) in een overweging luidens dewelke het beding van «onbetwistbaarheid» eenvoudig betekent «dat de verzekeraar zijn beoordeling van het risico niet steunt » op de verklaringen van de verzekerde, doch hetzij op » de resultaten van een gebeurlijke controle van be-

» wuste verklaringen — al ware gezegde resultaten » eventueel negatief — hetzij op inlichtingen welke de » verzekeraar uit heel andere bronnen zou bekomen » hebben ».

De Rechtbank van Koophandel te Brussel had, harerzijds, dezelfde mening geuit in de volgende be-
 woordingen : « la clause peut signifier que la première » année, l'assurance reste à considérer comme dépen- » dante, quant à la formation du contrat, des déclara- » tions qui ont précédé celui-ci, mais l'assureur admet, » d'autre part, que de toute façon, ce délai s'étant » évolué sans que le contrat ait été mis en question, » les dites déclarations cesseront d'apparaître comme » un élément déterminant du contrat ».

*In welke zin kan de beoordeling van het gevaar
 afhangen van de goede of van de slechte trouw
 van de verklaarder?*

Het Hof van Gent heeft het stelsel der « volstrekte » onbetwistbaarheid verworpen onder andere omdat « het risico hoger is wanneer de verklaringen te » kwader trouw gedaan worden dan wanneer zij te » goeder trouw werden afgelegd ».

Men mag zich afvragen of voormelde overweging niet op een verwarring rust tussen enerzijds het werke-
 lijk risico (objectief bestanddeel) en anderzijds het beeld dat de verzekeraar zich van het risico vormt — anders gezegd tussen, enerzijds de verhouding « ver-
 klaringen—werkelijkheid » en anderzijds de verhou-
 ding « verklaringen—beoordeling van het gevaar ».

Wat betreft het verband tussen de verklaringen en de werkelijkheid, spreekt het van zelf dat wanneer de verklaringen te goeder trouw worden afgelegd, er minder kans bestaat dat gezegde verklaringen van de werkelijkheid zouden afwijken. Wij zeggen « minder » kans en niet geen kans, want toch zullen de onjuistheden niet vermeden worden welke zouden te wijten zijn aan de onwetendheid of aan de dwaling waarin de verzekerde te goeder trouw zou verkeren.

Doch dit is de kwestie niet. Er valt niet te weten welke houding, welk gemoed van de verzekerde min of meer onjuistheden kan teweegbrengen. De kwestie is heel anders en betreft uitsluitend de verhouding « verklaringen—beoordeling van het gevaar ». Ten aanzien van die verhouding is de vraag te weten of « bepaalde onjuistheden » van de reeds gedane verklaringen op de mening van de verzekeraar een verschillende invloed zullen uitoefenen volgens dat diezelfde onjuiste inlichtingen wel dan niet bedrieglijk werden afgelegd.

Dit probleem betreft reeds gegeven inlichtingen, wijl het eerste de nog te geven inlichtingen betrof.

Het schijnt geen twijfel te dulden dat het opzet van de verzekerde absoluut onverschillig is wanneer de verzekeraar het gevaar schat en zich hiervoor steunt op de verstreken inlichtingen. Hij steunt zich dan op de objectieve inhoud van gezegde inlichtingen en geenszins op het eerlijk of op het bedrieglijk inzicht waar-
 mede diezelfde inlichtingen hem werden verschaft.

Schijnbare tegenstrijdigheden van bedingen.

De polissen waarin het beding van onbetwistbaarheid voorkomt, behouden vaak, niettegenstaande de aanwezigheid van dit beding, een plaats aan de verklaringen van de contractant. Bijvoorbeeld luiden die polissen als volgt : « De verklaringen zowel van de » contractant als van de verzekerde derde dienen deze » overeenkomst tot grondslag. De overeenkomst is » onbetwistbaar zodra zij door betaling der eerste » premie bestaan en werking gekregen heeft ».

Het arrest van het Hof van Gent laat gelden dat

het geen zin zou hebben dat de verklaringen nog als grondslag van de overeenkomst zouden dienen indien de onbetwistbaarheid aan diezelfde verklaringen toch elk belang ontnemt.

Beide principes zouden inderdaad malkander tegen-
 spreken indien zij tegelijkertijd moesten heersen. Die gelijktijdigheid schijnt integendeel uitgesloten wan-
 neer de onbetwistbaarheid voorkomt als een uitzonde-
 ring aan de regel, uitzondering, die de regel zal ver-
 vangen na een bepaalde tijd. « De overeenkomst is onbetwistbaar zodra... »

Gedrukte voorwaarden zoals de hier ontlede clau-
 sure, zijn klaarblijkelijk opgemaakt in de voorziening dat er, in de regel, een zekere tijd zal verlopen tussen het ogenblik waarop de candidaat-verzekerde zijn aan-
 vraag van contract en de daarmede in verband staande verklaringen tekent, en anderzijds het ogenblik waarop het contract onbetwistbaar wordt, hetzij bij zijn onder-
 tekening door de verzekeraar en door de verzekerde, hetzij op een latere datum zoals bij de betaling van de eerste premie of welke andere vaste datum ook.

Wanneer — id quod plerumque fit — een tussen-
 ruimte aldus bestaat, dan is de opvolgende toepassing van de twee principes mogelijk en tevens zeer logisch. Tijdens de eerste periode blijft de candidaat-verzekerde verplicht het contract te tekenen indien de ver-
 zekeraar het wenst, wijl de verzekeraar zelf integendeel nog vrij blijft aan de aanvraag geen gevolg te geven. Gedurende deze periode kan de verzekeraar de verklaringen van de aanvrager van verzekering controleren; hij kan ook inlichtingen uit andere bron-
 nen inwinnen; hij kan zelfs beslissen het risico blinde-
 lings aan te nemen, indien hij ten uiterste de politiek drijft waarin de voorkeur aan het aantal der gevallen gegeven wordt boven de selectie dezer gevallen.

Na die eerste periode kan een tweede volgen. Wordt het contract gesloten en wordt de eerste premie betaald — beide feiten gebeurende gelijktijdig in het gegeven voorbeeld — dan bestaat er vanwege de ver-
 zekeraar een formele aanvaarding van het risico, zoals de verzekeraar dit risico zal beoordeeld hebben buiten de gedane verklaringen om.

Het feit dat het regime van onbetwistbaarheid eerst voorafgegaan wordt door een periode van betwistbaar-
 heid, brengt natuurlijk geen argument ten voordele, doch ook geen argument ten nadele van het betrekke-
 lijk volstrekte karakter van gezegde onbetwistbaar-
 heid. Doch alleen de opvolging van twee verschillende regimes geeft een aannemelijke uitleg van het bestaan van al de bedongen bepalingen.

Neemt men die opvolging van periodes niet aan, dan staat men vóór de gelijktijdigheid van twee met elkander strijdige regels.

Dan nog zou a priori de voorkeur nochtans niet mogen gegeven worden aan de regel der betwistbaar-
 heid. Kunnen de twee principes zich niet opvolgen, dan moet noodzakelijk een van beide vóór het ander bui-
 gen. En de keuze tussen beide zal hier o.i. opnieuw moeten geschieden in de eerbied van het inzicht der partijen. Wij denken dat dit inzicht de bovenhand geeft aan de meer speciale bedingen tegenover de meer algemene, het is te zeggen, hier aan de onbetwist-
 baarheid.

A. C.

Betreffende de terminologie moge opgemerkt wor-
 den, daar men in Frankrijk spreekt van « incontestabilité », in de Angelsaksische landen van « non for-
 feiture-clause », in Duitsland van « Unanfechtbarkeit » en in Nederland van « onaantastbaarheid ».

Jhr. Dr. A. W. Wichers wijdt in zijn werk « De Rechtsleer der Levensverzekeringsovereenkomst »

(1925) een afzonderlijke hoofdstuk aan de onaantastbare polissen (hoofdstuk XIV, blz. 652-657), waarin ook interessante inlichtingen worden verstrekt over de beperkte strekking van deze clause in de Angelsaksische landen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

4e Kamer. — 4 Januari 1952.

Alleenrechtsprekend rechter : M. Van Schoote.

O. M. : M. R. Smetryns.

Advocaten : Mrs Dua en L. Fredericq.

1. **Executie van onroerende goederen. — Samenloop van onroerende inbeslagneming en dadelijke uitwinning.**
2. **Woonplaats. — Ondanks hun ambtshalve geschiede schrapping uit de bevolkingsregisters behouden de betrokkenen hun wettelijke woonplaats.**

1. *In geval bij de procedure van dadelijke uitwinning de in artikel 91 van de wet van 15 Augustus 1854 bedochte aanmaning aan de ingeschreven schuldeisers, aan hen die hun bevel hebben doen overschrijven en aan de schuldenaar om kennis te nemen van de veilconditiën en om desgewenst bij de toewijzing aanwezig te zijn, eerst geschiedt na de overschrijving van een exploit van onroerende inbeslagneming, dient de procedure tot verkoop bij onroerende inbeslagneming voor te gaan.*

2. *Niettegenstaande de ambtshalve geschiede schrapping uit de bevolkingsregisters, die een maatregel is van bloot administratieve aard, behouden de aldus geschrapte personen hun wettelijke woonplaats, waar zij vóór de schrapping ingeschreven waren, zo lang het tegenovergestelde niet bewezen wordt. Alle exploiten kunnen derhalve rechtsgeldig aan die woonplaats worden uitgebracht.*

N.V. Kredietbank t/ Claeys en Société Générale de Belgique t/ N.V. Kredietbank en Claeys.

Overwegende dat de e's ertoe strekt goed en van waarde te horen verklaren de inbeslagneming van onroerende eigendommen, zijnde... A) ... B) ... enz.;

Deze goederen beschreven in het kadaster, zoals blijkt uit de hiernavermelde aanduidingen, betrekking hebbende op die goederen en voorkomende op een uittreksel uit de kadastrale legger van de gemeente Eeklo, 2e afdeling, artikel 3274, gedagtekend 25 November 1950;

Dat deze inbeslagneming gedaan werd bij behoorlijk geboekt exploit van deurwaarder Marijns Clément te Waarschoot dd. 6 November 1951, tijdig en regelmatig overgeschreven op het 2e kantoor der hypotheeken te Gent de 7 November 1951, krachtens de grosse van een door de Rechtbank van Koophandel te Gent, 1e Kamer, op 4 November 1950 bij verstek gewezen vonnis in zake eiseres tegen gedaagden Carlos Claeys en diens echtgenote Vanderchinste Louisa, en aan beide laatsten betekend met bevel tot betaling bij geboekt exploit van deurwaarder De Witte Marcel te Eeklo dd. 30 November 1950;

Overwegende dat eiseres bij geboekt exploit van voornoemde deurwaarder Marijns Clément te Gent dd. 8 Mei 1951 aan bovengemelde gedaagden herhaald bevel tot betaling heeft gedaan :

1) van de som van 200.407,75 fr. met 47,20 fr. per

dag vanaf 30 September 1950 tot de dag der volledige vereffening, ter voldoening aan de bij vorenvermeld vonnis uitgesproken hoofdveroordeling;

2) de som van 540 fr., zijnde de bij voormeld vonnis begrote kosten van het geding;

3) de som van 4.389 fr., zijnde op de minuut van het vonnis geheven registratiekosten;

4) de som van 40 fr. kosten der vonnis-uitgifte;

5) de som van 765 fr., zijnde de kosten van de betekening met bevel dd. 30 November 1950;

6) de kosten dezer;

onverminderd alle andere verschuldigde sommen, rechten, eisen, vorderingen, intresten en kosten van uitvoering en met aanbod van aftrekking van alle bewezen regelmatig op rekening betaalde sommen;

Dat na de betekening van gemeld exploit van 8 Mei 1951 in hernieuwing van het bevel, voorkomen de in bovengemeld exploit van deurwaarder De Witte Marcel, te Eeklo, dd. 30 November 1950, hetwelk werd overgeschreven te Gent, 2^e kantoor der hypotheeken de 2e December 1950, de hernieuwing dezer overschrijving door eiseres werd gevorderd wegens het verstrijken van de termijn van zes maanden, welke gevorderde overschrijving plaats greep de 9e Mei 1951;

Overwegende dat de onroerende inbeslagneming gedaan werd wegens de niet-voldoening aan het herhaald bevel van 8 Mei 1951;

Overwegende dat de gedaagden Claeys Carlos en diens echtgenote Vanderghinste Louisa eigenaars zijn van de volgende onroerende goederen :

Overwegende dat eiseres bij toepassing van artikel 33 der wet van 15 Augustus 1854 bij behoorlijk geboekt exploit van voornemde deurwaarder Marijns Clément dd. 23 November 1951 aanmaning heeft gedaan aan :

1) de Banque de la Sté Générale de Belgique.....

2) de Belgische Staat.....

om kennis te nemen van de door pleitbezorger Verdonck opgemaakte veilconditiën ten einde tot de openbare verkoping bij onroerende inbeslagneming van bovenbeschreven onroerende goederen te geraken en tegen te spreken en tussen te komen, indien zij het nodig acht in het tegen de beslagenen ingeleid geding;

Overwegende dat de Banque de la Société Générale de Belgique in het geding tussengekomen is, gewag makend van een bevelschrift van de Voorzitter der Rechtbank van eerste aanleg te Gent, dd. 20 September 1951, waarbij zij de toelating bekomen heeft de hierna beschreven goederen te verkopen :

1°

2° enz.;

Dat zij de nietigverklaring van de onroerende inbeslagneming vordert, subsidiair de uitvoering van het bevelschrift tot dadelijke uitwinning bij voorrang, niettegenstaande de procedure tot onroerende inbeslagneming, en zeer subsidiair de voeging der kosten van verkoping bij dadelijke uitwinning bij de kosten van onroerende inbeslagneming;

Overwegende dat de in bewust bevelschrift tot dadelijke uitwinning vermelde goederen werkelijk begrepen zijn in bovengemelde onroerende inbeslagneming van 6 November 1951, al zij het goed gekadastraerd n° 79/d, sectie E, stad Eeklo, in het bevelschrift vermeld als gelegen Paardenkerkhof te Eeklo in plaats van Boelaerstraat te Eeklo en als hebbende een oppervlakte van 88 a. 20 ca., in plaats van 94 a.

20 ca., zoals vermeld op de kadastrale legger, die betrekking heeft op dat goed;

Overwegende dat eerst de 27 November 1951 bij exploit van deurwaarder Charles Claeys door de N.V. Banque de la Société Générale de Belgique aan gedaagden Claeys Antoon en zijn echtgenote Vander Ghinste Louisa, aan de Belgische Staat en aan eiseres de N.V. Kredietbank, met de betekening der grosse van het bevelschrift waarvan sprake, aanmaning werd gedaan om kennis te nemen van de door Mr Jacques de Keukelare, notaris te Eeklo, opgemaakte veilconditiën, strekkende tot de openbare verkoping van de in het bevelschrift vermelde goederen en om tegenwoordig te zijn bij deze openbare verkoping;

Overwegende dat de tussenkomende maatschappij opwerpt dat in geval van samenloop van een procedure tot verkoop bij dadelijke uitwinning en van een procedure tot verkoop bij onroerende inbeslagneming de voorrang aan de verkoop bij dadelijke uitwinning dient gegeven te worden, indien het bevel van de Voorzitter der Rechtbank, waarbij de toelating tot verkoping gegeven wordt en een notaris aangesteld wordt om tot de verkoping over te gaan de overschrijving voorafgaat, zoals het hier het geval is, van het exploit van onroerende inbeslagneming ten kantore van hypotheek;

Overwegende dat dient te worden nagegaan welke akte van rechtspleging tot verkoop bij dadelijke uitwinning dient gelijk gesteld te worden, wat betreft de juridische gevolgen, met de overschrijving van een exploit van onroerende inbeslagneming ten hypotheekkantore;

Overwegende dat het bevel van de Voorzitter der Rechtbank niet diende betekend te worden aan de schuldenaar noch openbaar gemaakt te worden door overschrijving ten hypotheekkantore, deze niet ten gevolge kan hebben de vruchten van de bedoelde onroerende goederen onroerend te maken zoals de overschrijving van een exploit van onroerende inbeslagneming ten hypotheekkantore;

Dat zulks bij de procedure van dadelijke uitwinning slechts kan geschieden door aanmaning aan de ingeschreven schuldeisers, aan hen die hun bevel hebben doen overschrijven en aan de schuldenaar, om kennis te nemen van de veilconditiën en aanwezig te zijn bij de toewijzing; zo zij het goedvinden;

Overwegende dat totdat die aanmaning gedaan wordt, gemelde schuldeisers niet kunnen beroofd worden van enig recht, spruitende uit hun schuldvordering en nl. niet van het recht de onteigening te vervolgen der goederen, welke het voorwerp uitmaken van de waarborg te hunnen voordele, terwijl het slechts door die aanmaning is dat de schuldenaar kennis krijgt van de toelating tot verkoop van zijn goederen, verleend door de Voorzitter der Rechtbank;

Overwegende derhalve dat in geval — zoals in bewuste zaak — die aanmaning eerst plaats grijpt na de overschrijving van het exploit van onroerende inbeslagneming, de voorrang dient gegeven te worden aan de procedure van onroerende inbeslagneming (Schicks en van Isterbeek, deel IV, bl. 424, not. I; Oudenaarde, 18.11.91; Revue Prat. du Notariat, 1929, bl. 438; Bevelschr. Voorzitter Rb. Luik, 17.4.1929);

Overwegende overigens dat, zo men zulks niet mocht aannemen, de andere schuldeisers het gevaar zouden lopen het slachtoffer te worden van de nalatigheid of het willekeurig verzuim van de schuldeiser om enig gevolg te geven aan het te zijnen behoeve vooraf verleende bevel tot verkoop bij dadelijke uitwinning;

Overwegende dat, evenals bovengemelde opwerping

van de tussenkomende partij als ongegrond dient verworpen te worden, de opwerpingen van deze partij, strekkende tot de nietigverklaring van de exploit van 6 November 1951 (onroerende inbeslagneming) en 23 November 1951 (dagvaarding tot van waardeverklaring van de inbeslagneming), betekend door eiseres aan gedaagden Claeys Carolus en aan diens echtgenote Van der Ghinste Louisa, op grond dat, nu deze personen ambtshalve geschrapt werden van de bevolkingsregisters te Eeklo, de betekening niet aldaar mocht plaats hebben, maar in handen van de Procureur des Konings moest geschieden;

Overwegende dat inderdaad uit de bestanddelen der zaak blijkt dat beide exploiten betekend zijn aan de laatst bekende woonplaats van Claeys Carlos en Vander Ghinste Louisa, alwaar niettegenstaande de schrapping uit de bevolkingsregisters, maatregel van louter administratieve aard, zij hun wettelijke woonplaats behouden, zolang het tegenovergestelde niet bewezen wordt (De Page, Tome I, n° 329);

Dat overigens niet het minste bewijs wordt geleverd, dat bovenvermelde personen enige schade zouden hebben geleden door de betekening, zoals zij gedaan werd, en dat door een betekening in handen van de Procureur des Konings nuttige maatregelen zouden genomen geweest zijn om de afschriften aan de belanghebbenden te bezorgen, wat bij toepassing van art. 173 (art. 10 K.B. n° 300, 30.3.36) van het Wb. van Burgerl. Rechtsvordering zou beletten de op de niet toepassing van art. 69bis steunende nietigheid (K.B. n° 300, 30.3.36 art. 4) van het Wb. van Burg. Rechtsvordering te aanvaarden;

Aanvullende dat de vordering van de tussenkomende partij dienvolgens ongegrond voorkomt, tenzij wat betreft de kosten van de procedure tot dadelijke uitwinning, welke bij de kosten van onroerende inbeslagneming dienen gevoegd te worden;

Overwegende verder dat al de rechtsvormen, voorzien door de wet van 15.8.1854, door eiseres vervuld werden en dat de onroerende inbeslagneming regelmatig is in de vorm en gerechtvaardigd ten gronde;

Overwegende dat de Belgische Staat, insgelijks in zake beroep door de tussenkomende partij, geen pleitbezorger heeft gesteld;

.....

BIBLIOGRAPHIE

Prof. Mr L. J. VAN APELDOORN : Inleiding tot de Studie van het Nederlandse recht. - Elfde herziene druk. - Zwolle, N.V. Uitgeversmaatschappij Tjeenk Willink, 1952, blz. 392.

In het R. W. van 14 Mei 1950 (kol. 1426) kondigden wij de verschijning aan van de negende herziene en vermeerdeerde druk van Professor Van Apeldoorn's Inleiding tot de Studie van het Nederlandse Recht, terwijl reeds op 14 April 1951 (R. W., kol. 1147) door J. M. de tiende druk moest worden besproken.

Thans ligt voor ons de elfde druk van dit glashelder geschreven boek, waarvan de didactische voortreffelijkheid en de grote wetenschappelijke waarde niet genoeg kunnen geprezen worden. Daar door de auteur geen principiële veranderingen werden aangebracht, moge volstaan worden, onder verwijzing naar hogerbedoelde besprekingen, met het voorbericht van de schrijver voor deze elfde druk hier over te schrijven :

« Dat binnen een jaar na de verschijning van de

tienden druk (waarvan de uitgever de oplage twee en een half maal zo groot gemaakt had dan die van alle vorige edities), een nieuwe uitgave nodig bleek, geeft mij niet geringe voldoening. Want hierin meen ik de vervulling te mogen zien van de wens, uitgedrukt in het voorbericht van de negende druk: dat mijn Inleiding door de ingrijpende wijziging en uitbreiding, welke zij had ondergaan, aan bruikbaarheid zou hebben gewonnen.

Bij de bewerking van de elfde druk, die ik in Februari 1952 afsloot, heb ik de inhoud van het boek opnieuw zorgvuldig overwogen. Dit leidde ten aanzien van verschillende punten tot wijziging, aanvulling of verduidelijking, maar niet tot principiële veranderingen. Door hier en daar de tekst iets te bekorten, heb ik er naar gestreefd uitbreiding van de omvang van het boek tot het uiterste te beperken. »

E. B.

BALIELEVEN

VERBOND DER BELGISCHE ADVOCATEN

Algemene vergadering van 28 Juni i.l. te Doornik

Na de onvergetelijke dagen te Brugge en de schitterende viering aldaar van het 65-jarig bestaan van het Verbond der Belgische Advocaten, was het voorzeker een waagspel vanwege de Balie te Doornik de algemene vergadering van het Verbond in 1952 te organiseren.

Brugge beschikte over zijn weelderige monumenten, zijn verlichtingen en zijn romantische kanalen en had ook de eer Zijne Hoogheid de Koninklijke Prins te mogen ontvangen. Maar, wanneer Doornik enkel kon wijzen op de prachtige inspanning tot heropbouw van de ruïnen veroorzaakt door de marteling die het in 1940 te onderstaan had, hoe groot was toch het enthousiasme en hoe heerlijk het welslagen. De vijf torens van zijn beroemde kathedraal, zijn belfort, zijn kunstschaten en het kasteel van Belœil met zijn overheerlijk park, hebben aan de vergadering van 28 Juni een enig en toverachtig kader bezorgd.

Om 10 uur stipt ontvangt de Raad der Orde van de Balie van Doornik het Verbond in de aangenaam versierde zaal van de eerste kamer der rechtbank en zijn Stafhouder Mr Hossey richt het raditionele welkomsgroeten tot de afvaardigingen der vreemde balies en de vele Belgische stafhouders en confraters.

Als afgevaardigden der balies uit het buitenland waren aanwezig: Mrs de Leyva en Miranda der balies van Madrid en Valencia; Mrs Baseggio, Uras en Mischella der balies van Milaan en Rome; Mrs de Voort, Blom en van Breukelen, vertegenwoordigers der balies van Nederland; Mr Guinand, oud-stafhouder der balie van Genève; Mrs Spriet, vertegenwoordiger der Nationale Vereniging der Advocaten van Frankrijk, Marbeck, van de balie van Parijs, Bufquin en Adam der balies van Douai en Duinkerken. Tussen de stafhouders in functie merkten wij op Mrs Thevenet, Van der Planken, Calozet, Kasiers, Kerkhofs, Ancot, Baeté, Van der Mersch, Coeckelbergh.

Verder waren nog aanwezig de getrouwe leden die men steeds ontmoet op de vergaderingen van het Verbond Mrs Chevalier, Van Leynseele, Van Roye, Tienrien, Devos, Gobbe, Coppieters, de Gibson, Van den Berghe, enz., en zovele andere confraters der balies van Brussel, Luik, Gent, Charleroi, Mons, Ant-

werpen, Leuven, Oudenaarde, Kortrijk, Brugge, Arlon, Neufchâteau, Namur, Ieper en Verviers.

Na de leden van het Verbond, die in de loop van het rechterlijk jaar overleden waren, te hebben herdacht, stelde de Heer Stafhouder Collignon voor een telegram te zenden aan Zijne Majesteit Koning Boudewijn, voorstel dat de algemene enthousiaste goedkeuring van al de aanwezigen wegdroeg:

« Het Verbond der Belgische Advocaten, samen- » gekomen te Doornik, herinnert zich de welwillend- » heid en de belangstelling welke Zijne Majesteit het » wel heeft willen betuigen vorig jaar te Brugge, her- » nieuwt aan Koning Boudewijn de uitdrukking van » zijn diep loyalisme en drukt met enthousiasme be- » leefd de vurige wensen uit voor het geluk van Hem » die voorziet aan de lotsbestemming van ons geliefd » Vaderland. »

Mr Emmanuel Thiebault, algemeen secretaris, geeft daarna kennis van zijn verslag over de activiteit van het Verbond en wijst op de dringende taken die nog dienen vervuld te worden. Onze lezers zullen in dit nummer de tekst van dit verslag vinden.

De algemene schatbewaarder, Mr Felix Landrien, zet dan de financiële toestand uiteen en dringt er op aan dat al de advocaten er zorg zouden voor dragen regelmatig hun bijdrage te betalen daar de lasten, die door het Verbond dienen gedragen te worden, steeds zwaarder worden.

Op het ogenblik dat volgens de dagorde diende overgegaan te worden tot de statutaire verkiezingen der leden van het bestuur, stelde de Heer Stafhouder Hossey aan de vergadering voor de Heer Stafhouder Collignon voor een nieuw jaar als voorzitter te handhaven. Stafhouder Hossey brengt in herinnering de buitengewone activiteit welke de tegenwoordige voorzitter wist op te wekken, zijn dynamisme en zijn gelukkige initiatieven, de vermaardheid waarvan hij geniet in de vreemde, het krediet waarover hij beschikt bij de openbare machten en de schitterende resultaten welke hij reeds bekomen heeft.

De vergadering begroet dit voorstel met klinkende toejuichingen en was gelukkig aldus eens te meer haar dankbaarheid en haar vertrouwen aan haar merkwaardige voorzitter te kunnen betuigen.

De Stafhouders Ancot, Botson en Gobbe alsook Mrs Feye en Victor worden tot onder-voorzitters gekozen in vervanging van Mrs Lagae en Janson waarvan het mandaat verstreken was.

Deze benoemingen zullen een wijziging in de statuten met zich brengen die zal bekrachtigd worden op de toekomstige algemene vergadering.

Mrs Landrien, algemeen schatbewaarder, en Mrs Diercxsens en Janne, secretarissen, worden met algemene stemmen herkozen.

De vergadering verneemt dan enkele mededelingen betreffende de toestand van de jonge advocaten in het leger, de pensioenkas en het wetsvoorstel der regering betreffende de onderwerping van de vrije werkers aan het regime der pensioenen.

Aan deze bespreking namen deel: de Heer Stafhouder Thevenet, Mrs Janson, Reumont, Aronstein, Tienrien, Van Roye en Thiebault.

Mr Miranda der balie van Valencia bestijgt dan de tribune. Zijn rede was een werkelijk vuurwerk voor het einde der vergadering. In een vlammeende stijl brengt hij de hartelijkste groeten der Spaanse balies over aan het Verbond en aan zijn voorzitter. Hij deelt mede welk groot genoeg het is voor de Spaanse confraters dat zij met de Belgische balies meer en meer verenigd worden door de banden der confraterniteit

en der werkelijke vriendschap. Hij nodigt de Belgische advocaten uit zich naar Madrid te begeven om er deel te nemen aan het congres der Ibero-Amerikaanse vereniging voor strafrecht en strafrechtswetenschap dat plaats zal hebben van 7 tot 12 Juli, alsook aan de vergadering van de International Bar Association die te Madrid zal beginnen op 15 Juli aanstaande. Zeer belangrijke prijsverminderingen zullen toegestaan worden op de tarieven der Spaanse spoorwegen.

Het Verbond huldigt nadien de helden der balie van Doornik en Voorzitter Collignon evenals stafhouder Hossey leggen eerbiedig bloemen neder aan de voet van het gedenkteken dat opgetrokken werd te hunner ere in de grote wandelzaal van het gerechtshof.

* * *

Autowagens en autocars brengen dan de deelnemers naar Belœil waar hun eerst een landelijke lunch wordt opgediend in de aangename salons van het Hôtel de la Couronne, voorafgaandelijk aan het bezoek van het kasteel met zijn beroemd park, waarvan de harmonieuze lijnen toegeschreven worden aan Le Nôtre.

Overheerlijk landschap met een blijvende charme...

Dit kleine Versailles brengt de bezoekers de heerlijkste verrassingen. Onvergetelijk zijn: de grote vijver, het waterstuk Neptune, dat 460 m. lang is, de eeuwenoude bomenrijen, het « Klooster », het klein bassin omringd met zijn boogvormige doorgangen, de kleine waterspiegels die zich tot in de verste verte uitstrekken tussen de hoge hagen en de prachtig onderhouden muren van gebladerde, het « bassin des dames » waarvan de bodem gevuld is met muntstukken welke de bezoeker er in werpt omdat, volgens de traditie, de wens die hij op dit ogenblik doet, zal verwezenlijkt worden, de orangerie, het eiland van Flora, enz.

En wat zou er niet kunnen gezegd worden over de kunstschaten die bewaard worden in het kasteel en in de kleine kapel toegewijd aan Notre-Dame de la Dilection, die bijzonder in de streek vereerd wordt. Het is een ensemble van onschatbare waarde en van grote historische betekenis met zijn wandtapijten, zijn schilderijen, medalies, boeken, wapendrachten en meubelen, waar de aanwezigheid der Prinsen van het huis de Ligne teruggaat tot de herinnering der voorzaten uit de 11^e eeuw.

* * *

Deze overheerlijke dag werd besloten door een ontvangst op het Stadhuis te Doornik, een bezoek aan de kathedraal en aan het museum van folklore en door het traditioneel banket waarvan het genot niet in het minst gestoord werd door de onontbeerlijke tafeleneden.

Emmanuel Thiebauld.

Verslag over de werkzaamheden van het Verbond der Belgische Advocaten gedurende het gerechtelijk jaar 1951-1952 uitgebracht door Mr Emmanuel Thiebauld, algemeen secretaris op de algemene vergadering van het Verbond te Doornik.

Waarde Confrater,

U kent de verschillende doeleinden welke het Verbond der Belgische Advocaten nastreeft, of liever zijn enig en groot doelwit, zijn reden van bestaan waaruit

het zijn krachten en zijn grootheid put: de Belgische balie te dienen.

Vorig jaar werden te Brugge heugelijke feesten gehouden en in een onvergetelijke vergadering werd, in tegenwoordigheid van onze geliefde Vorst, Zijne Majesteit Koning Boudewijn, het 65-jarig bestaan van het Verbond herdacht. Verslag werd daarover uitgebracht in de brochure die U allen hebt ontvangen; zij is het werk van onze confraters Mrs Janne en Ugeux die verdienen hiervoor van harte gelukgewenst te worden.

De herinnering aan het verleden, dat al zwaar is van vele verwezenlijkingen, en ook het werk van onze voorgangers, laten ons toe de weg af te meten welke nog dient afgelegd te worden.

Het programma is al uitgestippeld. Onze taak bestaat er in dit programma te verwezenlijken en het behoort mij U in het kort uiteen te zetten op welke wijze wij naar deze verwezenlijking gestreeft hebben.

Wij moeten onze blikken richten naar de toekomst. Al te lang hebben meerdere van de ouderen onder ons er de mening op nagehouden de normen der balie dichter in verband te brengen met de economische en sociale evolutie.

Voorzeker hebben sommige onder hen, en ik denk in de eerste plaats aan Mr Gheude, de toekomst werkelijk vooruit gezien en zij hebben verwittigingen gegeven en wekroepen doen gelden, zonder gehoord te worden.

Het is thans niet meer de tijd waarin het lidmaatschap van de balie voorbehouden was aan een klasse, bevoorrecht door de fortuin en de sociale rang. Dit is des te beter.

Het behoorde dat op brede wijze onze rangen zouden geopend worden voor de uitgekozen jonge elementen, doch het had eveneens behoord dat hun weg ware voorbereid geworden om vandaag niet de al te grote moeilijkheden te moeten betreuren die hen wachten in het begin van hun loopbaan en die hen er toe aanzette deze loopbaan te verlaten omdat zij er niet de gelegenheid vinden tot een normale vergoeding van de harde arbeid die van hen geëist wordt.

Het Verbond heeft zich dan ook in de eerste plaats ingespannen om de aflossing voor de jongeren te verzekeren en tevens om aan het beroep van advocaat de waarborgen van zekerheid te bezorgen waarop de ouderen recht hebben nadat ze aan de dienst van het recht en van de gerechtigheid een gans leven van arbeid en opoffering hebben besteed. Zowel de vraagstukken, die de jonge advocaten aanbelangen, als het definitief in werking stellen van de voorzieningskas hebben vooral de aandacht van het Verbond gaande gemaakt.

De jonge advocaten en de militaire dienst

Verscheidene jaren reeds is de belangstelling van het Verbond gegaan naar de jonge advocaten. Het Verbond heeft niet geaarzeld de meest dringende vraagstukken aan te snijden, waaronder in de eerste plaats dit van de militaire dienst, sedert deze op twee jaar gebracht werd.

Er toe komen dat de inschrijving op de Tabel van de onder de wapens zijnde jonge advocaat niet vertraagd zou worden was het vraagstuk dat het Verbond wou oplossen en hetwelk bestudeerd werd door een commissie voorgezeten door de Heer Stafhouder de Pierpont van Luik en daarenboven samengesteld door Meesters Nice, Philippe Coppieters de Gibson en Thiebauld.

Deze commissie heeft in de loop van de algemene vergadering, gehouden te Bergen op 9.2.1952, het resultaat te kennen gegeven van haar werkzaamheden. Zij is in voeling gebleven met de militaire overheden, gelast met de opvoedingsdienst van de gewapende machten. Ik verheug me hier hun hulde te brengen, en gans in het bijzonder aan Kapitein de Moreau die onze vergadering, gehouden te Brussel op 6 October 1951 bijgewoond heeft.

Wij hebben er een verstandig begripen ontmoet van onze bezorgdheden aangaande de onder de wapens zijnde stagiaires, evenals de duidelijk te kennen gegeven bekommernis onze wensen in overweging te nemen binnen de grenzen toegelaten door de militaire verplichtingen en de plicht een gunstelingenstelsel te vermijden, hetwelk wij ten andere de eersten zouden geweest zijn te verwerpen.

Dank zij de daadwerkelijke en verstandige medewerking van Stafhouder Thevenet, evenals van de Raad der Orde van de grote balies, heeft dit vraagstuk de gewenste oplossing bekomen.

Ziehier deze oplossing: de stage zal gebracht worden op twee jaar voor de advocaat die een militaire dienst van twee jaar vervult, verstaan zijnde dat gedurende het eerste jaar van inschrijving op de Tabel van de Orde hij zal onderworpen worden aan de verplichtingen van de stage.

Deze oplossing werd reeds aanvaard door de balies van Brugge, Luik en Brussel.

De pensioenkas

De pensioenkas werd, zoals u weet, opgericht in April 1951. Zij is klaar om in werking te treden, maar indien de pleitzegel in principe aanvaard wordt door bijna al de balies van het land (de eenparigheid dient nochtans verworven), is de kwestie van het pleitrecht nog niet opgelost.

Zij is nochtans op het punt het te worden.

Een voorstel van Koninklijk Besluit betreffende de pleitzegel werd goedgekeurd door de Ministerraad en onderworpen aan de Raad van State die een gunstig advies uitbracht.

Wat het pleitrecht betreft, heeft de Ministerraad eveneens een voorstel van Koninklijk Besluit goedgekeurd, hetwelk op zijn beurt onderworpen werd aan de Raad van State. Veronderstellen we dat zijn advies even gunstig zal zijn met het voorbehoud nochtans dat het recht slechts zal toegepast worden in de rechtsgedingen waarin er tussenkomst is van advocaten, want, in de andere gevallen zou dit recht kunnen aanzien worden als een belasting waarvan de schepping slechts kan geschieden door de wet.

De pensioenkas zal dus kunnen in werking treden binnen enkele maanden en aldus zal een wens, sedert meer dan een halve eeuw door het Verbond gevormd, in vervulling treden.

De jongeren en de Raad van State

Onze inspanningen zijn eindelijk met welslagen bekroond geworden. Het Parlement heeft de wet gestemd waardoor de jonge advocaten gemachtigd worden te pleiten voor de Raad van State vanaf hun inschrijving op de tabel der Orde, dan wanneer vroeger een inschrijving van tien jaar vereist werd.

Vluggere rechtspleging en vermindering der gerechtskosten

In uitvoering van het programma, dat te Mons uitgestippeld werd in verband met het vraagstuk der bespoediging van de rechtsbedeling en de vermindering der gerechtskosten, is de vergadering te Mechelen besteed geworden aan het uitstekend verslag van Mr Boland van Verviers, dat de bespreking inhield van het wetsvoorstel neergelegd door Mr Charpentier om zekere wettelijke bepalingen betreffende de strafrechtspleging en het strafrecht te wijzigen.

U kent de tekst van dit voorstel, tekst die U werd toegezonden. De bespreking ervan is voortgezet geworden op de algemene vergadering gehouden te Hoei.

De ontwerpers van dit voorstel zullen, op grond van de geformuleerde opmerkingen, uitstekend gewapend zijn om het voorstel van het Parlement te verdedigen.

Wij hebben ook te Hoei een voortreffelijk verslag gehoord van Mr Wilwerth over de gerechtskosten en de kosten van deurwaarder.

Doch de vermindering van de gerechtskosten en de afschaffing van de verplichte tussenkomst van de deurwaarder in zekere procedures werpen, zoals U wel weet, vraagstukken op die niet zomaar dadelijk kunnen opgelost worden. Zij zullen het voorwerp uitmaken van een verslag dat zal uitgebracht worden door de commissie, welke te Hoei werd samengesteld en die voorgezeten is door Mr Van Roye. Dit verslag zal uitgebracht worden op onze algemene vergadering van September aanstaande.

De crisis aan de Balie

Een practisch voorstel werd op 5 April .l. in de algemene raad van het Verbond voorgebracht door Mr Lhonneux.

Het heeft tot doel de zaakwaarnemer volledig uit het pretorium te verwijderen. Hij heeft de wens uitgebracht dat het Verbond een definitieve lijst zou opstellen van al de zaakwaarnemers en deze dan periodiek zou mededelen aan de verschillende Raden der Orde, ten einde deze ter kennis van al de advocaten te doen brengen.

Dit voorstel was voorzeker uiterst origineel, maar zijn doeltreffendheid zal slechts betrekkelijk blijven zolang de wetgever niet is tussengekomen.

Doch laten wij het erkennen, de crisis aan de balie zal niet opgelost zijn wanneer de zaakwaarnemer uit het pretorium zal verwijderd zijn geworden.

Het vraagstuk is veel breder en de oorzaken zitten veel dieper. Het tijdschrift « Industrie », dat het orgaan is van het Verbond der Belgische Nijverheden, heeft onder het handteken van de heer Etienne de Brabandere een studie gepubliceerd gewijd aan de balie en aan de diensten welke de nijveraars thans van de advocaat verwacht, doch van hem niet kunnen bekomen. Deze studie bevat, zoals Mr Janssens Brigode het voortreffelijk schreef, in een der laatste nummers van het « Journal des Tribunaux », waarschuwingen en kritieken, welke de balie gewoonlijk afwijst « met een aristocratisch misprijzen dat ingegeven wordt door de hoogmoed, het gebrek aan verbeelding en de achtereendoosheid ».

De vraagstukken in het leven geroepen door de aanpassing van de balie aan de wisselvalligheden en

noodzakelijkheden van het economisch leven werden reeds door het Verbond onder ogen genomen. Ter zake dienende oplossingen zijn voorgesteld geworden: specialisatie, vereniging der advocaten, eenmaking der beroepsregels, alsook nog andere oplossingen welke ter studie zijn: vermindering der gerechtskosten, bespoediging en vereenvoudiging der procedure.

Nog een woord over de fiscale kwestie

De strijd zal weldra ten einde zijn: enkel blijft nog over het vraagstuk van het fiscaal forfait dat zal besproken worden in de loop van een onzer toekomstige vergaderingen in het licht der resultaten van het referendum dat door de balie is georganiseerd geworden.

Ziedaar, waarde confraters, een vlugge schets van hetgeen het Verbond verwezenlijkte en van hetgeen er voor de dag van morgen nog te doen valt.

Moge het zijn dat onze werkzaamheden geen teleurstelling verwekken.

Het dient in elk geval onderlijnd te worden dat, niettegenstaande de grenzeloze toewijding en de verstandige initiatieven van onze voorzitter ten opzichte van wie de Belgische balie niet genoeg dankbaarheid kan betuigen, niettegenstaande de goede wil der leden van ons bureel, niettegenstaande de medewerking der afgevaardigden en der leden van de algemeene raad, het Verbond het doel dat de stichters zich gesteld hebben slechts zal kunnen verwezenlijken met uw hulp, met uw steun en met uw enthousiaste toetreding tot zijn programma en zijn besluiten; het Verbond rekent op uw verstandig begrip, op uw volledige medewerking en op uw spontane toetreding.

Het is in de mate dat wij verenigd zullen zijn dat wij sterk zullen zijn. Wanneer uw Verbond zijn inspanningen voegt bij degene der Raden van Orde en der Conferentie van Stafhouders, zal het aan de jongere generatie kunnen tonen dat zijn mooie kenispreuk « Omnia Fraterne » al zijn verhevenheid, al zijn grootheid en al zijn werkelijke waarde heeft bewaard.

CONFERENCE DU JEUNE BARREAU D'ANVERS

Het bureel voor het rechterlijk jaar 1952-1953 werd samengesteld als volgt:

Voorzitter: Meester Julien Russinger; Ondervoorzitter: Meester Marc Vaes; Secretaris: Meester Paul Goemans.

De plechtige openingszitting is vastgesteld op Zaterdag 25 Oktober e.k., en de gebruikelijke openingsrede zal worden gehouden door Meester Raymond Posenae.

Vlaamse Juristen,

Abonneert U op het

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

TAALKUNDIGE KRONIEK

Nr 4.

Onmerkbaar sluipen onnauwkeurigheden in de taal. Ze blijven er in voortwoelen en verstompen het taalgevoel. Het resultaat is soms bedroevend: de bewoners van ons nochtans kleine Nederlandse stamgebied staan wel eens als... vreemdelingen tegenover elkaar. Vaak gebeurt het dat zij hun toevlucht moeten nemen tot een andere taal, om niet verlegen te zitten met hun eigenaardige streektaaltjes, en ook om elkaar te kunnen begrijpen.

Helene Timmermans (1).

Doorgaan - Plaats hebben - Plaats vinden - Plaats grijpen.

Wanneer we kranten en tijdschriften lezen, stellen we vast dat genoemde woorden meestal verkeerdelijk worden gebezigd. Menigeeen gebruikt ze als stopwoorden. Die woorden hebben nochtans hun bepaalde betekenis. « Gemakzucht brengt den mens er toe tevreden te zijn met vage aanduidingen, met woorden die een te algemene betekenis hebben » (2).

Zijn we niet te streng wanneer we een degelijke taalbeheersing voorstaan? Geenszins! « Hoe moet men schrijven? Keurig: geen doode taal, geen gewesttaal, geen verbasterde taal, maar gangbaar, geldig Nederlandsch » (3).

Het foutief taalkundig materiaal dat we hebben samengelezen betreffende bovengenoemde woorden is ontstellend en tevens teleurstellend. Bij het schrijven en lezen raadplegen honderden intellectuelen wellicht zelden een woordenboek. Overdrijven we niet? O, neen! Wij, Vlamingen dienen te streven naar een gekuist taalgebruik.

« Vroeger », verklaarde Stijn Streuvels tijdens een interview, « gebruikte ik geen woordenboeken. Doch toen ik ouder en wijzer werd, toen pas begon ik aan de betekenis van een woord te twifelen. Nu ligt er steeds een woordenboek op mijn werktafel » (4).

Is onze strengheid of beter onze voorzichtigheid op taalkundig gebied niet gegrond? Laten we alles eens vluchtig onderzoeken.

A. Doorgaan.

1. De plechtige communie gaat door op de 1ste Zondag van Mei t.t.z. 6 Mei (sic). Dit jaar zijn er slechts 13 plechtige communiekanten waarvan (sic) 3 meisjes en 5 jongens.

(Brugge, 16-3-'51).

2. Parkfeest. Op Zondag 29 Juni gaat in de hovingen van notaris V... een groot parkfeest door, ingericht ten voordele van «St (sic) Cecilia». 2bis. In geval van slecht weder gaat het feest in een zaal door.

(Brussel, 25-6-'52).

3. Deze (= Vlaamse Kermis) gaat door in de hovingen van de Sociale Werken achter de Kapel. Te 3 uur worden de feestelijkheden ingezet door de Fanfare « Sint-Aloysius » met een kunstconcert.

(Brussel, 29-6-'52).

4. Deze plechtigheid gaat door op de begraafplaats van Brussel.

(Brussel, 29-6-'52).

5. De Koloniale dagen van België zullen dit jaar plaats hebben op Zondag 29 Juni en Zondag 6 Juli.

B. Plaats hebben.

6. De begrafenis (sic) had plaats Donderdag j.l. na een plechtige lijkdienst in de St-Salvatorkerk.

(Brugge, 21-6-'52).

7. Kermis-Maandag (sic) had dan vervolgens 'n plechtige rouwdienst plaats in de kerk van St. Andries...

(Brugge, 21-6-'52).

8. De uitreiking der diploma's van de provinciale school der bakkers, pasteibakkers, (sic) suikerbakkers en chocoladebewerkeren (sic) zal plaats hebben op Maandag 30 Juni, te 15 uur, E. Grysonlaan, Anderlecht.

(Brussel, 25-6-'52).

9. In de namiddag had onder buitengewone belangstelling van de bevolking een Lof plaats.

(Brussel, 25-6-'52).

10. Tijdens deze vergadering zal een rouwhulde plaats hebben.

(Brussel, 29-6-'52).

11. 's Avonds zal in het park van het kasteel Aliceburg een openluchttopvoering plaats hebben door de speelgroep Herman Bruggen.

(Brussel, 29-6-'52).

12. Zondag (sic) 29 en Maandag 30 Juni heeft voor de eerste maal weer (sic) de Oud-Waterschei-Kermis plaats.

(Brussel, 29-6-'52).

De woorden *doorgaan* en *plaats hebben* worden dikwijls foutief gebezigd. De taalkenners geven toe dat er een verschil bestaat tussen

a) Op Zondag 29 Juni gaat in de hovingen van notaris V... een groot parkfeest door...

b) Op Zondag 29 Juni heeft in de hovingen van notaris V... een groot parkfeest plaats...

Die zinnen zijn in correct Nederlands gespeld. Bij a) treffen wij een logische fout aan; bij b) is de zin logisch juist.

De zin b) betekent dat wij het feest kunnen bijwonen. Maar hierbij komt een veronderstelling. « Kan het feest niet uitgesteld worden voor een of andere reden? » Bv.: ongunstige weergesteldheid, afwezigheid van een kunstenaar? »

Bij a) is zulks niet het geval.

Doorgaan betekent, volgens Dr C. B. Van Haerlingen (5), gebeuren ondanks bezwaren: ondanks de regen gaat de wedstrijd door; M. J. Koenen-J. Endepols en Dr H. L. Bezoen treden hetzelfde standpunt bij (6). *Doorgaan*... 5 plaats hebben, geschieden, in weerwil van moeilijkheden, enz;...

« Plaats hebben wil eigenlijk zeggen, dat een of ander feit zijne plaats krijgt in de reeks van gebeurtenissen. Meestal wordt het gebezigd van zulke handelingen, die gevolg zijn van menscheelijken wil. » (7).

* * *

Die verklaringen laten ons toe vast te stellen:

De eerste zin is juist. Ondanks alle gebeurlijke ongunstige omstandigheden zal de « plechtige communie » *doorgaan*.

De zinnen 2, 3, 4 en 5 zijn foutief. De zinnen 2, 3 en 4 vergen de woorden « *plaats hebben* ». Bij ongunstige weersgesteldheid worden de feesten of de plech-

tigheid afgelast. De menselijke wil heeft hier geen invloed.

De zin 2bis is louter onzin. Hier passen de woorden *heeft... plaats*. De menselijke wil beslist hier oppermachtig.

De zin 5 gaat tegen de regel in. Hier dient *doorgaan* te staan. In weerwil van alle moeilijkheden gaan de « Koloniale Dagen » door.

De overige zinnen beantwoorden aan het correct gebruik van *plaats hebben*. Bij de zinnen 11 en 12 hield de steller rekening met het gebeurlijk uitstellen van de feesten. Laten wij allen zijn voorbeeld navolgen...

Bij het opstellen van rapporten, processen, programma's voor plechtigheden of feestelijkheden verdienen de woorden *plaats hebben* de voorkeur. Wanneer men een feest, een samenkomst, enz. ondanks alle mogelijke bezwaren en voorzienbare moeilijkheden niet zal verdagen kan *doorgaan* op de meest gepaste wijze worden gebruikt.

Wij hopen dat thans velen in hun agenda de woorden *doorgaan* en *plaats hebben* mogen doorschrappen... Ces difficultés sont vaincues...

(Slot volgt.)

TAALKUNDIGE BEDENKING.

...Op twee menselijke zwakheden die de stijl in gevaar brengen wil ik voorts de aandacht vestigen: *modezucht* en *deftigdoenerij*.

Modezucht. Modezucht leidt tot het gebruik van de gemeenplaats. Clichétermen zijn op zich zelf meestal goed en soms zelfs zeer kernachtig of ook poëtisch: dynamisch-statisch, zich bezinnen, het lichtende voorbeeld, enz. Maar als zij in de mode raken, verliezen zij alle kracht en frisheid, maken geen indruk meer en veroorzaken slechts verveling.

Deftigdoenerij. Dikwijls drijft de zucht om deftig te schijnen de schrijver tot het bezigen van gekunstelde wendingen en woorden: door mij wordt plaatsing verzocht (ik verzoek plaatsing) van dit stuk, het dezerzijdsche (ons) aanbod, de burgemeester en diens (zijn) echtgenoot, enz. Charivarius (8).

Bibliographie.

Albert Blontrock.

(1) Helene Timmermans, *Spreken en Schrijven wij goed Nederlands?* 2de verb. uitg. Antwerpen, Boekuil en Karveel-Uitgaven, (1948), 4°, 188 blzn. — (Cf. Woord vooraf).

(2) Dr P.-J.-C. De Boer en Dr J. Spoelstra, *Lezen en Schrijven*, 4de dr. Zutphen, W. J. Thieme & Cie, 1949, 8°, 280 blzn. — (Cf. blz. 236).

(3) Alfons Moortgat, *Germanismen in het Nederlandsch Gent*, Vanderpoorten, 1925, 8°, 254 blzn. (Cf. blz. XVI).

(4) Stijn Streuvels, uit een interview met K. Jonckhere. *Het boek in Vlaanderen*. 1936.

(5) Dr C. - B. Van Haerlingen, *Kramers' Nederlands Woordenboek*. 4de herz. dr. 's Gravenhage, 1950, 8°, 988 blzn. (Cf. blz. 166).

(6) M. - J. Koenen - J. Endepols' *Verklarend Handwoordenboek der Nederlandse Taal*. 23ste dr. Uitgegeven door Dr H. - L. Bezoen. Groningen, J. B. Wolters, (1951), 8°, 1248 blzn. — (Cf. blz. 222).

(7) J. V. Hendriks, *Handboek voor Nederlandsche Synoniemen*. 5de dr. Tiel, 1908, 8°. — (Cf. blz. 224 en vlg.).

(8) Charivarius, *Is dat goed Nederlands?* 4de dr. Antwerpen, « Het Kompas », (z. jrt.), 8°, 112 blz.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

MEDEDELINGEN

DE REVUE TRIMESTRIELLE DE DROIT CIVIL BESTAAT VIJFTIG JAAR

In 1902 werd door A. Esmein, hoogleraar aan de Universiteit te Parijs, de *Revue Trimestrielle de droit civil opgericht*. Het directiecomité bestond uit hem zelf, R. Saleilles, Ch. Massigli en Albert Wahl.

De eerste aflevering opende met een studie van A. Esmein over « La jurisprudence et la doctrine » (blz. 5-19), waarin feitelijk het programma van het nieuwe tijdschrift was uitgestippeld, nl.: systematische en wetenschappelijke studie van de rechtspraak « par la méthode historique » (blz. 13). Het slot van deze nog immer lezenswaardige bijdrage bevatte tevens een geloofsbelijdenis: « A mes yeux l'étude du droit civil, que je n'ai jamais abandonnée, est et doit rester au premier rang parmi les sciences juridiques; mais je crois aussi qu'elle doit, pour conserver ce rang, se régénérer largement et s'inspirer de méthodes nouvelles » (blz. 19).

In de eerste aflevering van de 51e jaargang herdenkt professor Julliot de la Morandière het vijftigjarig bestaan van het tijdschrift, waarvan de voortreffelijkheid en de grote invloed, die het heeft gehad op de Franse juristen, hier niet meer moeten besproken worden.

Bij wijze van besluit stelt Professor Julliot de la Morandière de vraag, of de essentiële taak van de civilist van thans nog steeds de studie van de rechtspraak is, zoals dit ongetwijfeld en terecht het geval was vijftig jaar geleden. Hij beantwoordt deze vraag ontkennend. Zijn antwoord moge hier letterlijk worden geciteerd: « En 1900, c'était l'œuvre urgente, indispensable. La véritable physionomie du droit civil français se trouvait dans l'interprétation faite d'un Code vieux d'un siècle par une jurisprudence compréhensive, digne de sa mission. Mais aujourd'hui? Sans doute, les décisions judiciaires conservent une importance considérable, et il ne peut être question de les négliger ou encore de les placer à un rang secondaire pour qui veut étudier notre droit. Mais leur analyse doit-elle être la préoccupation unique du juriste? Notre société se trouve en face de problèmes nouveaux et redoutables que posent pour elle et l'accroissement des populations et la transformation des techniques de production; elle a été ébranlée par des guerres terribles, elles-mêmes conséquences, peut-être, des déséquilibres économiques. L'homme, créateur de la machine, risque d'être asservi par elle; il prend l'habitude de ne plus raisonner en individu, mais par masses, que dirigent des entités d'autant plus redoutables qu'elles sont anonymes. Pour faire face à ces exigences nouvelles nos vieilles institutions, nos vieux Codes, conservent-ils leur pleine efficacité? La jurisprudence peut-elle faire un travail suffisant d'adaptation des textes? Un droit coutumier jurisprudentiel s'accommode d'une évolution lente... Mais cela suffit-il à éviter une révolution? L'on peut penser certes que les incertitudes et les malaises d'aujourd'hui ne sont que phénomènes transitoires, que les principes du Droit tels que le XIXe siècle et le début du XXe les ont dégagés d'une vieille tradition, demeurent valables. Encore faut-il chercher la conciliation de ces principes avec les techniques modernes. Encore faut-il chercher les moyens de sauvegarder la liberté dans un monde assoiffé de justice sociale et esclave de ses propres machines. Le monde entier s'interroge, cherche une solution. Beaucoup regardent vers la France, qui

sut autrefois leur apporter des formules à la fois libérales et généreuses.

Or l'étude trop précise et minutieuse de nos textes, l'étude exclusive de nos décisions judiciaires ne risquent-elles pas de nuire au rayonnement de notre pensée? Les solutions des tribunaux d'un pays peuvent-elles être transportées dans un autre? Je n'oublie pas, certes, l'influence, qu'a eue la jurisprudence de notre Cour de cassation à l'étranger, en Belgique, dans les pays de l'Amérique latine. Mais je crois que, tout en continuant l'étude systématique de nos textes actuels et de nos arrêts, il faut élargir notre horizon. Tous les problèmes, même les problèmes de droit civil, doivent être traités à une échelle supra-nationale. Il faut préparer la réforme de notre propre législation, il faut préparer aussi la venue d'un droit commun aux peuples civilisés. Cet espoir, qui pouvait, il y a cinquante ans, paraître chimérique, nous sentons aujourd'hui qu'il est réalisable. C'est par l'étude des problèmes posés par le monde aujourd'hui, suscités par les conflits sociaux, par l'étude des solutions qu'offre le droit comparé, par la synthèse de ces études avec les observations faites sur le fonctionnement législatif et jurisprudentiel de notre propre droit, que nous réaliserons des progrès vraiment efficaces, permettant aux juristes français de conserver dans l'univers la place que leurs qualités de raisonnement, de clarté et de générosité leur ont toujours assurée ».

B.

CURATOREN DER RIJKSUNIVERSITEIT TE LEIDEN

Oordeel van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid ten aanzien van de door het Legatum Visserianum in 1948 uitgeschreven prijsvragen.

Op de eerste prijsvraag van internationaal-privaatrechtelijke aard, luidende:

1. « Het Legatum Visserianum vraagt een kritische beschrijving van de internationaal-privaatrechtelijke wetgeving en rechtspraak der twintigste eeuw betreffende de confiscatie (inbegrepen de nationalisatie) van eigendom »

zijn zeven inzendingen binnengekomen, respectievelijk onder het motto: « *Austriacus* », « *Nunquam retrorsum* », « Het nest is goed, maar het heelal is ruimer », « *Suum cuique* », « Slechts opbouwen is het nastreven waard », « *Post Tenebras Lux* », « The resolution of the conflict between public and private interests in property is necessary ».

De beide eerste inzendingen komen naar het oordeel van de Faculteit voor een prijs in aanmerking. De schrijver van het antwoord onder het motto « *Austriacus* » geeft in een systematisch en degelijk opgezette boekwerk van 285 bladzijden getypt blijk van een voortreffelijke beheersing van het onderwerp. Doctrine en rechtspraak worden vrijwel uitputtend en kritisch behandeld en eigen opvatting duidelijk en scherp geformuleerd. Hoewel men achter meer dan een van des schrijvers conclusiën een vraagteken kan plaatsen en aan enkele speciale facetten van de gestelde vraag geen of onvoldoende aandacht is gewijd, lijkt het de Faculteit, dat deze inzending zeker voor een prijs in aanmerking komt.

De tweede inzending onder « *Nunquam retrorsum* », in het Engels geschreven, onderscheidt zich van de eerstgenoemde door een aangename geserreerdheid van stijl in het geheel slechts 25 bladzijden beslaande manuscript, dat overigens van dezelfde strekking en

opzet is als «Austriacus». Als beknopte, duidelijke en heldere uiteenzetting van de verschillende problemen, die bij de in de prijsvraag geformuleerde vraag rijzen, verdient het evenzeer als «Austriacus» een prijs. De inzending onder «Het nest is goed, maar het heelal is ruimer» heeft ontegenzeggelijk belangrijke verdiensten. Het geeft een rijk materiaal, als arsenaal goed geordend en terug te vinden in een uitgebreide literatuurlijst. Systematisch nochtans is de opzet ene, die tot vele herhalingen aanleiding geeft, terwijl de auteur al te veel met beroep op de «openbare orde» tot conclusies t.a.v. gestelde vragen komt. Naar de mening van de Faculteit komt dit geschrift daarom voor een prijs niet in aanmerking, doch het verdient zeker een eervolle vermelding.

Tot eenzelfde conclusie komt de Faculteit ten aanzien van het geschrift onder het motto «Suum cuique». Het betoog is helder en goed gecomponeerd, het getuigt van een grote belezenheid, het behelst een uiterst zorgvuldig gedocumenteerde uiteenzetting over het wezen van een confiscatie. Maar... noch het internationaal privaatrecht, noch de nationalisaties zijn voldoende behandeld, terwijl het betoog een deductieve methode toepast, welke zich om de realiteit weinig bekommert. Dit alles leidt tot de conclusie, dat ook dit geschrift niet voor een prijs in aanmerking komt. Het verdient echter als IV een eervolle vermelding.

Op de tweede prijsvraag van volkenrechtelijke aard, luidende :

«Het Legatum Visserianum vraagt een kritisch overzicht van de inrichting en procedure van de grote politieke internationale conferenties van de 17e tot en met de 19e eeuw (Westfalen, Nijmegen, Rijswijk, Utrecht, Wenen, Parijs (1856), Berlijn (1878)). Daarbij is onder meer te letten op samenstelling van delegaties en hulporganen, op de procedure en, eventueel, op de indeling in commissies, de procedure dezer laatste, de «mediatie» en diplomatieke druk. Het gaat om de techniek der conferenties; het is niet de bedoeling, dat de politieke aspecten daarvan, anders dan als hulpmiddel voor het verstaan van inrichting en procedure, belicht worden»,

is slechts én antwoord binnengekomen onder het motto «Je maintiendrai». Het hoofdstuk over de vredesonderhandelingen in Münster en Osnabrück schiet te kort in beheersing der stof. De daarop volgende hoofdstukken daarentegen over Nijmegen en Utrecht, evenals een aantal stukken over de 19e eeuw, voldoen aan hogere maatstaven. De taal der beantwoording, het Duits, wordt in vele hoofdstukken slecht gehanteerd, doch de beschrijving van het Berlijnse Congres van 1878 laat in dit opzicht niets te wensen. In het algemeen moet de Faculteit de vinger leggen op het falen van kritische behandeling der stof. Het antwoord neemt te veel genoegen met een historische weergave van gebeurtenissen zonder verband te leggen met de inrichting der toenmalige staten-samenleving en zonder te trachten die gebeurtenissen volken-

rechtelijk te waarderen. Afgezien van deze gesignaleerde zwakheden hebben de auteurs uit een indrukwekkende hoeveelheid bronnen geput en literatuur nagegaan. Er is heel wat materiaal naarstig verzameld, dat in tal van geschriften en documenten verspreid lag, soms moeilijk toegankelijk en de stof is behoorlijk wetenschappelijk gerangschikt en belicht. De studie geeft telkenmale een levendige voorstelling van verschillende onderdelen der behandelde congressen.

Zij zal zonder twijfel andere onderzoekers tot voortzetting van het onderzoek prikkelen. Gelet op het omvangrijk werk, dat voor de beantwoording van deze veel-omvattende prijsvraag is verricht, en op de goede onderdelen van het antwoord, stelt de Faculteit voor deze inzending met een prijs te belonen.

TIJDSCHRIFTEN

Rechtskundig Tijdschrift voor België - n^{rs} 2-3 1952.

Van Balberghe M., De herhaling in het strafrecht.

Nederlands Juristenblad - 28 Juni 1952 - n° 26.

Mr. C. W. Van der Pot, De Grondwetsherziening 1952.

Arbitrale Rechtspraak - n° 378 van Juli 1952.

Rechtspraak.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie - n° 4249 van 28 Juni 1952.

Prof. Mr. J. Offerhaus, De drie ontwerp-conventies over internationaal privaatrecht van de Haagse conferentie. — L. Roeleveld, Splitsing van een verzekering voor de toepassing van art. 84, lid 1 slot, Successiewet.

Revue de droit intellectuel - n° 4-5 1952.

Van Waasbergen P., Les brevets et l'institut international des Brevets.

Journal des Tribunaux - n° 39945 van 29 Juni 1952.

Gilissen John, Deux congrès d'histoire du droit Toulouse et Amiens. Jean Sosset, Le juge peut-il apprécier la valeur et la sincérité du refus de renouvellement du bail commercial?

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"